

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาเรขศิลป์บนบรรจุภัณฑ์สินค้าที่ระลึกจากลวดลายปูนปั้นวัดจุฬามณี จังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและทบทวนเอกสาร วรรณกรรม ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่สอดคล้องต่อการดำเนินการวิจัย ตามหัวข้อเนื้อหา ดังนี้

1. ลวดลายปูนปั้นวัดจุฬามณี จังหวัดพิษณุโลก
2. สินค้าที่ระลึกจังหวัดพิษณุโลก
3. การออกแบบเรขศิลป์
4. การออกแบบบรรจุภัณฑ์
5. ทฤษฎีสี
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ลวดลายปูนปั้นวัดจุฬามณี จังหวัดพิษณุโลก

วัดจุฬามณี เป็นวัดที่มีความเก่าแก่ที่สุดของจังหวัดพิษณุโลก ในครั้งสมัยพระบรมราชาธิราชที่ 2 อยู่ชยาดอนตัน ได้ทรงส่งพระรามเมศวรมาเป็นอุปราชปกครองพิษณุโลกย์ ซึ่งเป็นเมืองลูกหลวงเป็นหัวเมืองฝ่ายเหนือในสมัยอยุธยา มีการทำศึกกับล้านนาโดยพระเจ้าติโลกราช ปีพ.ศ.1911 ต่อมา พระรามเมศวรได้ขึ้นครองราชย์ ทรงพระนามว่าสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ทรงเสด็จประทับครองเมืองพิษณุโลกตั้งแต่ พ.ศ.2006-พ.ศ.2031 รวมทั้งสิ้น25ปี ที่พิษณุโลกได้เป็นเมืองหลวง ได้มีร่องรอยทางประวัติศาสตร์ ด้านศาสนา โดยมีโบราณสถานเป็นสถาปัตยกรรม ประติมากรรม ศิลปกรรมที่เป็นอัตตลักษณ์ ให้คนรุ่นหลังได้สืบสานประวัติศาสตร์ การผสมผสาน อารยธรรมความเจริญทางด้านวัตถุและจิตใจ เชื่อกันว่าเป็นตำแหน่งที่ตั้งของเมืองพิษณุโลกเดิม ตามประวัติศาสตร์ของวัดจุฬามณีแห่งนี้ กล่าวว่าสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถมหาราชทรงสร้างขึ้นและได้เสด็จออกผนวช ณ วัดแห่งนี้ เป็นเวลาถึง 8 เดือน 15 วัน และการออกผนวชของพระองค์ท่านมีข้าราชการบริพารบวชตามเสด็จถึง 2,348 รูป

ภาพ 1 พระปราสาทวัดจุฬามณี
ที่มา : กัญญภัทร์ ชูศรี, 2560.

ภายในวัดยังคงพบโบราณสถานและโบราณวัตถุที่สำคัญทางพุทธศาสนา คือ “พระพุทธรูปจำลอง” ประดิษฐานอยู่ภายในปราสาทขอมโบราณ ก่อด้วยศิลาแลง ปราสาทประธานศิลาแลงนี้ ที่เชื่อว่าประดิษฐานพระเกศาธาตุ ทรงอิทธิพลแบบขอมที่มีมุกกะสันบันไดประคองหน้าไปทางทิศตะวันออก ส่วนยอดพระปราสาทชำรุดหักไป

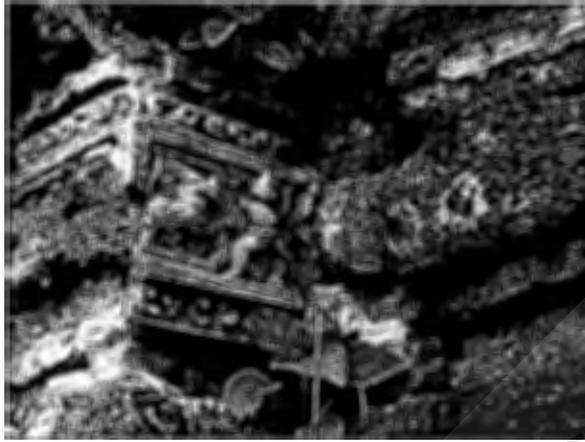
ภาพ 2 ลวดลายปูนปั้น รูปหงส์คาบดอกไม้ วัดจุฬามณี
ที่มา : กัญญภัทร์ ชูศรี, 2560.

องค์พระปราสาทศิลปะแบบขอม ก่อด้วยศิลาแลง ฐานปราสาทประดับด้วยปูนปั้นรูปหงส์ยังเห็นลวดลายได้อย่างชัดเจน ซึ่งเป็นอัตลักษณ์หนึ่งเดียว ซึ่งจากการค้นพบนี้ ได้เป็นหนึ่งในอารยธรรมของไทย ในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถมหาราชนั้น ได้มีการบอกกล่าวเล่าถึงยุคสมัยชาติไทย ได้ทรงเผยแผ่ให้มีการเทศน์มหาชาติคำหลวงมหาเวสสันดรชาดก 13

กัณฑ์ และในด้านการปกครองได้นำการปกครองแบบจัตุสดมภ์ เวียง, วัง, คลัง, นา ทำให้พิษณุโลกสมัยนั้นเป็นเมืองหลวง สมัยอยุธยาสงบสุขนานถึง 25 ปี มีพงศาวดารลิลิตยวนพายบันทึกประวัติศาสตร์ ยืนยันถึงความสำคัญของวัดจุฬามณี อีกทั้งต่อมาในสมัยสมเด็จพระนารายณ์ มหาราช ทรงมาประทับและพระองค์ได้ทรงดำเนินพระราชกิจเช่นเดียวกัน ในด้านการศาสนาได้สร้างรอยพระพุทธรูปโดยนำผ้าขาวไปทาครอบพระพุทธรูปที่เขาสุวรรณบรรพต จังหวัดสระบุรีมาจำลองที่วัดจุฬามณี สร้างมณฑปครอบเพื่อเป็นศูนย์รวม ที่ยึดเหนี่ยวจิตใจให้กับประชาชน ได้บันทึกไว้ในศิลาจารึก ในศิลาจารึกทรงบันทึกประวัติในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถไว้อีกด้วย สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ได้กล่าวว่า การที่มีการบวชพร้อมกันในสมัยพระบรมไตรโลกนาถ 2,348 รูปไม่น่าจะจำวัดอยู่วัดจุฬามณีเพียงวัดเดียว แสดงถึงว่าเมืองพิษณุโลกสมัยนั้นต้องมีวัดวาอารามมากมายอย่างแน่นอน จนสมัยรัชกาลที่ 5 ได้สืบและค้นพบหลักศิลาจารึกแปลได้ตามข้อมูลข้างต้นที่ได้นำเสนอมา การค้นหาวัดจุฬามณีนั้นจึงเป็นไปเพื่อหาอารยธรรมความเจริญของประวัติศาสตร์ชาติไทยและมีศิลาจารึกที่ฝังอยู่ภายในกำแพงมณฑปปัจจุบันมีตู้กระจกครอบเพื่อรักษาสภาพ โดยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชได้โปรดสร้างขึ้น เคยมีความสับสนเกี่ยวกับการสร้างวัดจุฬามณี เพราะเข้าใจกันว่าพระราชพงศาวดารฯ ฉบับที่มีอยู่ในขณะนั้นระบุว่าสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถเมื่อทรงครองราชย์ โปรดเกล้าฯ ให้สร้างวัดจุฬามณี ต่อมาได้พบหลักฐานใหม่ คือพระราชพงศาวดารฯ ฉบับหลวงประเสริฐฯ ซึ่งระบุว่าสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถเสด็จจากกรุงศรีอยุธยาไปครองราชย์ที่พิษณุโลก ในปี พ.ศ. 2006 ปีต่อมาจึงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระวิหารวัดจุฬามณีที่เมืองเพื่อทรงพระผนวช ในปี พ.ศ. 2008 สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงสอบสวนหลักฐานที่ได้มาใหม่กับข้อมูลจากศิลาจารึกที่สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้ากรมขุนลพบุรีราเมศวร์ทรงพบที่วัดจุฬามณี เมืองพิษณุโลกในภายหลัง ศิลาจารึกหลักหลักนี้ทำขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2233 ในรัชกาลสมเด็จพระนารายณ์ เล่าเรื่องที่สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ โปรดเกล้าฯ ให้สร้างอารามจุฬามณีและทรงพระผนวชตรงกับที่พระราชพงศาวดารฯ ฉบับหลวงประเสริฐฯ จึงเป็นอันแน่ชัดว่าวัดจุฬามณีนั้นอยู่ที่เมืองพิษณุโลก

อย่างไรก็ตามในเบื้องต้นสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงเข้าพระทัยว่าปรารค์ของวัดจุฬามณีเป็นเทวสถาน “ปรารค์ขอม” มาก่อน และในคราวที่สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถทรงพระผนวช จึงได้แก้ไขให้เป็นปรารค์อย่างไทย แต่ต่อมาในปี พ.ศ. 2480 นายองรี ปาร์มองติเยร์ นักวิชาการชาวฝรั่งเศสได้เสนอผลการตรวจสอบลักษณะของปรารค์วัดจุฬามณีไว้ว่า รูปแบบบางส่วนคล้ายคลึงกับศิลปะขอมแต่บางส่วนก็ไม่เคยมีในศิลปะขอม เขาจึงเชื่อว่าสร้างขึ้นในรัชกาลสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ

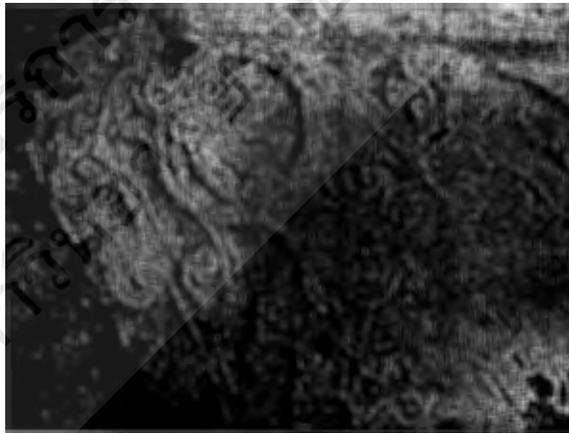
สงวน รอดบุญ (2539 : 56) ในส่วนของลวดลายปูนปั้นประดับปรารค์นี้ เชื่อว่าเป็นลายแบบอยุธยาตอนต้นกับแบบสุโขทัยในรัชกาลสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ซึ่งต่อมา นางสาว

ภาพ 3 งานปูนปั้นประดับฐานบัวลูกฟักชั้นที่ 2
ที่มา : กัญญภัทร์ ชูศรี, 2560.

ลวดบัวคว่ำ-ลายพรรณพฤกษา

สำหรับลายประดับที่ลวดบัวคว่ำเป็นรูปกลีบบัว ดังภาพ 4 ภายในมีลายพรรณพฤกษาเหลืออยู่เพียงแห่งเดียว ก่อนบันนั้งชั้นช้อนของยอดปราสาทประธานวัดราชบูรณะพระนครศรีอยุธยา

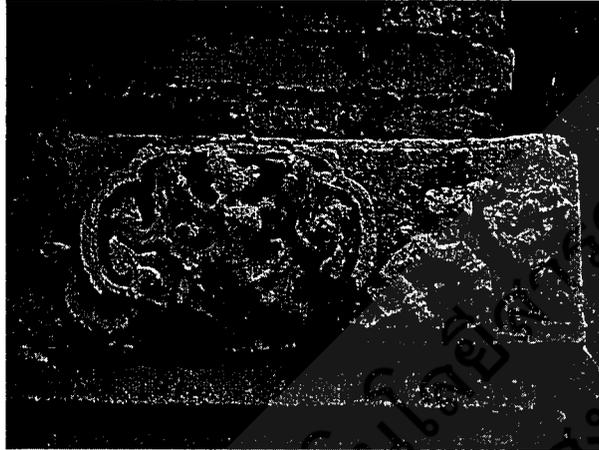

ภาพ 4 กลีบบัวคว่ำประดับลวดบัวคว่ำของฐานบัวลูกฟักชั้นที่ 2
ที่มา : กัญญภัทร์ ชูศรี, 2560.

ลวดลายบัวลูกฟัก-รูปราชสีห์ รูปครุฑยุคหน้า และรูปยักษ์แบก

ลายประดับลวดบัวลูกฟักเป็นรูปราชสีห์ และรูปยักษ์แบก ดังภาพ 5 รายละเอียดลวดลายนยากต่อการศึกษา กรอบที่ประกอบด้วยหยักวงโค้งซ้าย-ขวา เรียกว่า "ลาย

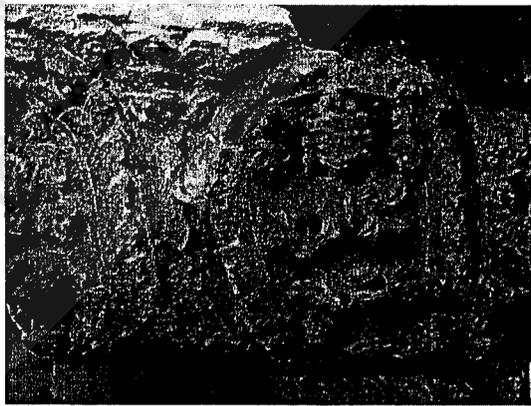
ช่องกระจก” เป็นลายประดับในศิลปะจีน เมื่อปรับปรุงมาใช้ในงานประดับของศิลปะไทยก็ได้รับการปรับปรุงให้มีลักษณะหลากหลาย ได้พบลักษณะที่มีมาก่อนในศิลปะสุโขทัย หลังพุทธศตวรรษที่ 19

ภาพ 5 ครุฑ ยักษ์ ระดับลวดบัวลูกฟักของฐานบัวลูกฟักชั้นที่ 2
ที่มา : กัญญภัทร์ ชูศรี, 2560.

ลวดบัวหงาย-รูปเทพพนม

รูปเทพพนมภายในรูปกลีบบัวหงายประดับเรียงรายบนลวดบัวหงาย ดังภาพ 6 ขอบของรูปกลีบบัวประดับด้วยแถวกระหนกที่เรียกว่า “ลายน่องสิงห์”

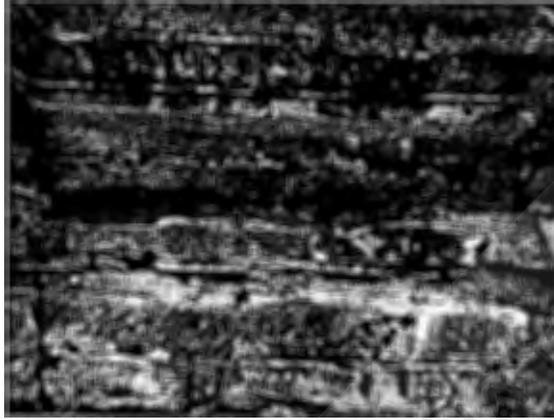

ภาพ 6 ลวดบัวหงายประดับรูปเทพพนม
ที่มา : กัญญภัทร์ ชูศรี, 2560.

งานปูนปั้นประดับฐานบัวลูกฟักชั้นที่ 3

ฐานชั้นบนสุดคือฐานบัวลูกฟักชั้นที่ 3 งานปูนปั้นอยู่ในสภาพชำรุดมาก ถัดขึ้นไปคือลวดบัวหงายประดับลายรูปกลีบบัวหงาย ดังภาพ 7 ส่วนลวดบัวหงายกระดานบนอยู่ใน

สภาพชำรุดจึงไม่อาจทราบลักษณะของลายได้แน่ชัดว่าเป็นลายดอกชื่กดอกซ้อน หรือลายประจำยามก้ามปู

ภาพ 7 ฐานบัวลูกฟักชั้นที่ 3 และลายประดับ
ที่มา : กัญญภัทร์ ชูศรี, 2560.

ลวดบัวหน้ากระดานล่าง – แถวลายดอกกลมในกรอบสี่เหลี่ยม

แถวลายนี้เหลืออยู่ทางด้านทิศเหนือในส่วนที่รับผนังมุขกระสัน คงเกี่ยวข้องกับลายดอกสี่เหลี่ยมซึ่งประดับเรียงกันที่ลวดบัวหน้ากระดานล่างของฐานปราสาทพระศรีมหาธาตุลพบุรี แถวลายรูปดอกกลมในกรอบสี่เหลี่ยมที่ปราสาทวัดจุฬามณี คงใช้ประดับเป็นครั้งสุดท้ายก่อนจะหมดความนิยมในภายหลัง ดังภาพ 8

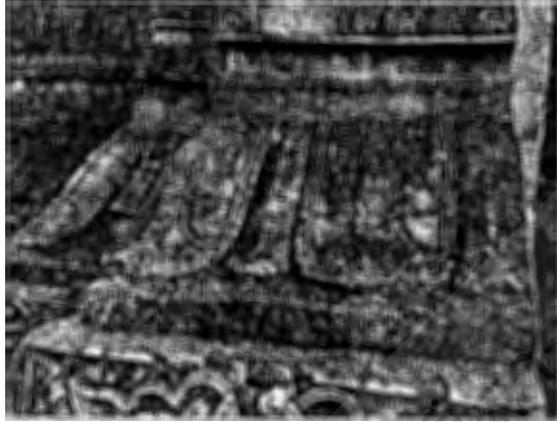

ภาพ 8 แถวลายดอกกลมในกรอบสี่เหลี่ยม
ที่มา : กัญญภัทร์ ชูศรี, 2560.

ลวดบัวคว่ำ – แถวรูปกลีบบัว

รูปกลีบบัวคว่ำทรงเพรียวตกแต่งภายในโดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ขอบกลีบบิดเป็นเส้นถี่ๆ ดังภาพ 9 รูปกลีบบัวคว่ำกับกลีบบัวหงายมีแบบอย่างเดียวกัน มีต้นแบบจากกลีบ

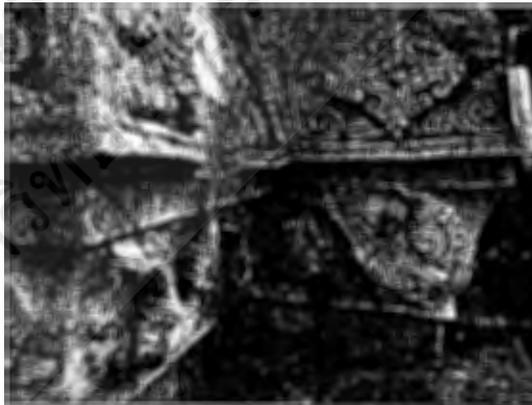
บัวขอมซึ่งมีปริมาตรนูนหนาชัดเจน ซึ่งแสดงถึงการเกี่ยวข้องกับแรงบันดาลใจจากรูปกลีบบัวแบบขอม

ภาพ 9 กลีบบัวคว่ำของบัวเชิงตรีมุข
ที่มา : กัญญ์ภัทร์ ชูศรี, 2560.

ลวดบัวลูกฟัก - ดอกชีกดอกซ้อน

ที่เรียกดอกซ้อน หมายถึงรูปดอกสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ดังภาพ 10 มีดอกกลมซ้อนอยู่ ได้มีการปรับปรุงโดยผสมลักษณะของพรรณพฤกษาเข้าด้วย โดยประดับตามแนวตั้งของช่องลูกกรงผนัง

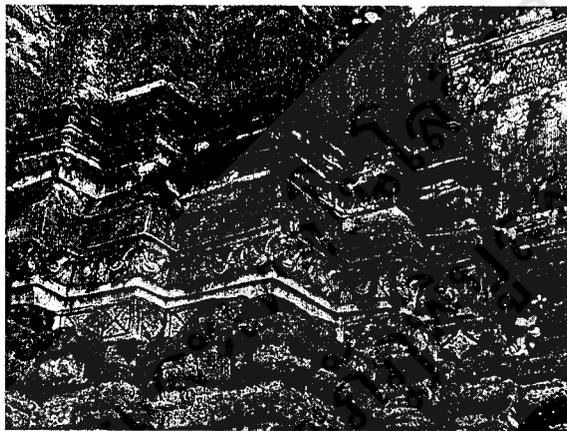
ภาพ 10 ลายดอกชีกดอกซ้อน
ที่มา : กัญญ์ภัทร์ ชูศรี, 2560.

ลวดบัวหงาย – รูปกลีบบัวหงาย

ลายประดับส่วนนี้ชำรุดมาก แต่ยังสังเกตเห็นเค้าโครงของการประดับว่าเป็นเช่นเดียวกับรูปกลีบบัวประดับลวดบัวคว่ำที่เพิ่งกล่าวมา

1.2 ลายประดับชั้นเชิงบาตร

เหนือชุดฐานบัวลูกฟักก่อนถึงเรือนธาตุ मुखกระสันและตรีมุข มีลวดบัวอยู่ชุดหนึ่งคั่นอยู่เรียกว่าเชิงบาตร ชั้นเชิงบาตรที่รองรับเรือนธาตุ ดังภาพ 11 ระดับของเรือนธาตุสูงกว่าระดับ मुखกระสันและตรีมุข ทั้งนี้เกิดจากแนวความคิดที่ต้องการแสดงความสำคัญของเรือนธาตุลดระดับของ मुखกระสันและตรีมุขให้ต่ำกว่าเรือนธาตุตามแบบขอม

ภาพ 11 ชั้นเชิงบาตรของเรือนธาตุ
ที่มา : กัญญ์ภัทร์ ชูศรี, 2560.

ลวดบัวหงาย-รูปหงส์

แถวรูปหงส์ด้านข้างเดินเรียงกัน แต่ละตัวคาบช่อดอกไม้ประดับอยู่ที่ลวดบัวรูปบัวหงาย จำนวนเต็ม 161 ตัว ลักษณะของรูปหงส์มีต่างกันไป แยกได้ 2 กลุ่ม รูปหงส์กลุ่มแรกเป็นงานของช่างฝีมือดี คอของหงส์ยื่นออกยาวพองามขนาดของลำตัวสมส่วน สัตส่วนเรียงซ้อนอย่างเหมาะสม การต่อเนื่องของลายมีจังหวะสอดคล้องกัน เป็นลักษณะของงานปั้นที่งดงาม ดังภาพ 12

ภาพ 12 รูปหงส์ประดับบัวหงายของชั้นเชิงบาตร
ที่มา : กัญญภัทร์ ชูศรี, 2560.

รูปหงส์กลุ่มที่ 2 เป็นงานของกลุ่มช่างฝีมือต่อยกว่า คอของหงส์ค่อนข้างยาว ส่วนต่างๆ เช่น หงอน ปีก และหางของหงส์เกิดจากการขีดปูนเป็นลายจึงแตกต่างจากรูปหงส์กลุ่มแรก ซึ่งมีปริมาตรเด่นชัดกว่า ดังภาพ 13

ภาพ 13 รูปหงส์ประดับบัวหงายของ मुखกระสันและตรีมุข
ที่มา : กัญญภัทร์ ชูศรี, 2560.

ลวดบัวหน้ากระดานบน

ลวดบัวหน้ากระดานบนของชั้นเชิงบาตรแสดงลักษณะเด่นชัดนั้นยังไม่มีลวดบัวหน้ากระดานที่เด่นชัดดังได้กล่าวมาแล้ว

ดอกกลมสลัปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

ลายดอกกลมสลัปดอกสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนนี้มีที่เรียกว่าลายประจำยามกำมปู ด้วย-กำมปูหมายถึงลายวงโค้งเลข 1 ต่อปลายด้วยลายกระหนก ดังภาพ 14 ทั้งนี้แตกต่างจากลายประจำยามกำมปูที่กรุงศรีอยุธยา ซึ่งวงโค้งเลข 1 ไม่เด่นชัด

ภาพ 14 ดอกกลมสลัปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ประจำยามกำมปู
ที่มา : กัญญภัทร์ ชูศรี, 2560.

ลายรูปปีกออกจากวงกลม

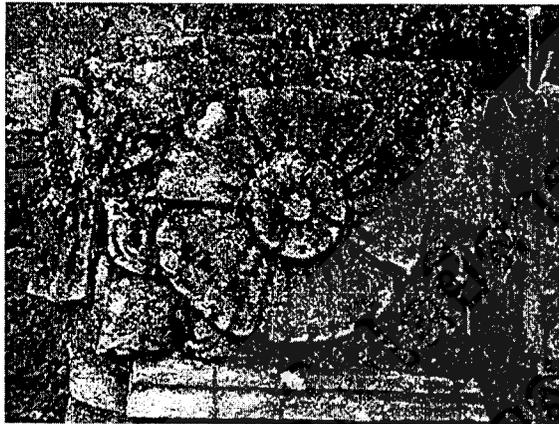
คือรูปสามเหลี่ยม 2 รูปแต่ละรูปประกอบจากวงโค้ง เกี่ยวอยู่ทางซ้ายและขวาของวงกลม จึงดูคล้ายเป็นปีกดอนบนและล่างของวงกลมมีส่วนโค้งเล็กๆ เกี่ยวคล้องกันอยู่ ลายนี้เป็นงานออกแบบเพื่อให้เหมาะกับพื้นที่สี่เหลี่ยมผืนผ้าแนวนอนของลวดบัวหน้ากระดาน ดังภาพ 15

ภาพ 15 ลายรูปปีกออกจากวงกลม
ที่มา : กัญญภัทร์ ชูศรี, 2560.

ลายดอกกลมภายในกรอบสี่เหลี่ยม

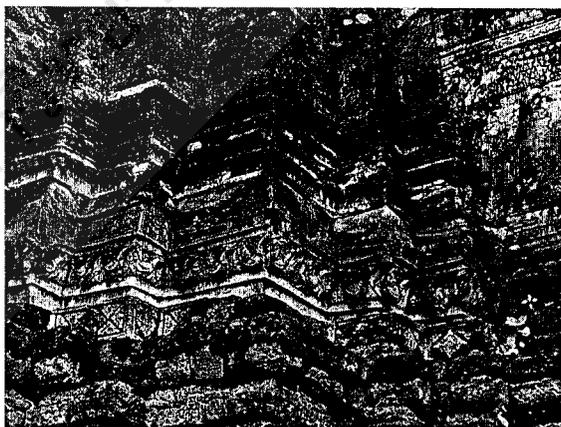
นอกจากลายประดับหน้ากระดานที่กล่าวมาแล้ว ยังมีลายดอกกลมซึ่งประดับลายกระหนกและใบไม้เป็นลายมุมเพื่อให้พื้นที่ประดับเต็มกรอบสี่เหลี่ยมที่ล้อมอยู่ ช่างคงออกแบบลายนี้เพื่อแก้ปัญหาพื้นที่อันมีอยู่จำกัด ดังภาพ 16

ภาพ 16 ลายดอกกลมในกรอบสี่เหลี่ยม
ที่มา : กัญญภัทร์ ชุศรี, 2560.

3. ชุดลวดบัวเชิงประดับผนังเรือนธาตุ

เชิงผนังเรือนธาตุมีลวดบัวเชิง ซึ่งนูนคอดในแนวนอนหลายเส้นจึงเรียกว่า “ชุดลวดบัวเชิง” ชุดลวดบัวเชิงนี้หากศิลาแลงที่ก่อซ้อนกันขึ้นไปต้องทำคอดก่อสร้าง ดังภาพ 17

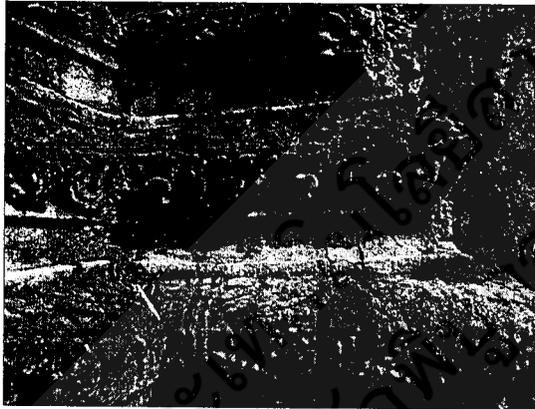
ภาพ 17 ลวดบัวเชิงของเรือนธาตุ
ที่มา : กัญญภัทร์ ชุศรี, 2560.

แถวลายรูปกลีบบัวคว่ำ

ลักษณะเช่นเดียวกับรูปกลีบบัวคว่ำของฐานบัวลูกฟักชั้นที่ 3 โดยมีต้นแบบจากกลีบบัวขอมซึ่งมีปริมาตรนูนหนาชัดเจน ซึ่งแสดงถึงการเกี่ยวข้งกับแรงบันดาลใจจากรูปกลีบบัวแบบขอม

แถวลายกระหนกโค้ง

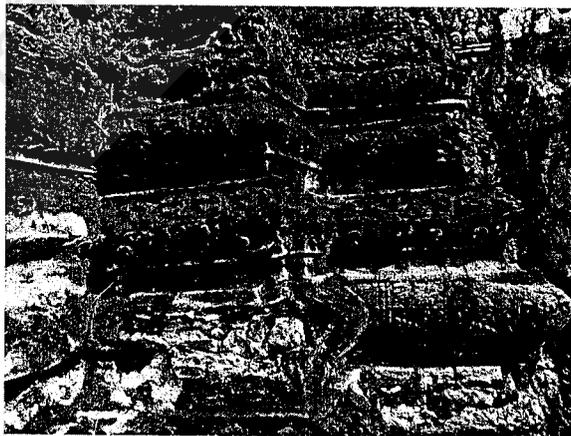
ลวดบัวเชิงเส้นล่างสุดซึ่งนูนเป็นอกไก่ ประดับแถวลายกระหนกโค้งเฉพาะด้านบน ส่วนลวดเส้นเหนือขึ้นไปประดับลายกระหนกโค้งทั้งด้านบนและด้านล่างต้นแบบของลายกระหนกโค้งมีอยู่ในศิลปะขอม ดังภาพ 18

ภาพ 18 กระหนกโค้ง ลายปล้องขวัน ประดับลวดบัวเชิงของเรือนธาตุ
ที่มา : กัญญภัทร์ ชูศรี, 2560.

ลายคล้ายขวันเป็นปล้อง

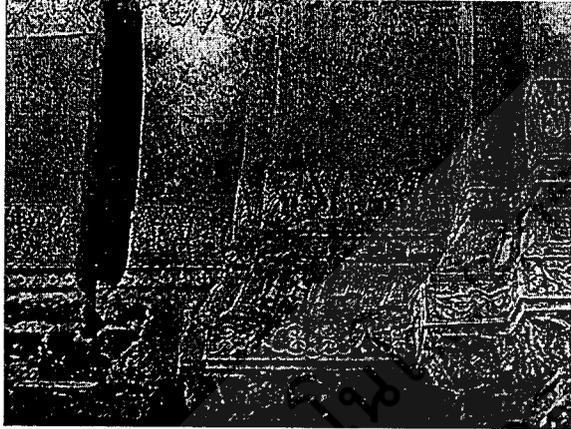
ลวดบัวแต่ละปล้องประดับลายดูลคล้ายรูปกลีบบัวแวนอน ต่อเนื่องเป็นส่วนประชันด้วยแถบเล็กๆ เรียงกันเป็นรัศมี ซึ่งเชื่อว่าสร้างขึ้นในรัชกาลพ่อขุน-รามคำแหงเมื่อราวครั้งแรกของพุทธศตวรรษที่ 19 ดังภาพ 19

ภาพ 19 ภาพลายขวันเป็นปล้องกรวยเชิงเหนือลวดบัวเชิงเรือนธาตุ
ที่มา : กัญญภัทร์ ชูศรี, 2560.

แถวรูปกลีบบัวหงายขนาดเล็ก

แถวรูปกลีบบัวหงายขนาดเล็กประดับเรียงบนลวดบัวเชิงแนวบนสุด ระเบียบของการประดับแถวกลีบบัวหงายเช่นนี้มีอยู่ที่ตำแหน่งเดียวกันที่เรือนธาตุปราสาทพระศรีมหาธาตุ ลพบุรี คือเป็นแถวกลีบบัวหงายของลวดบัวเส้นบนสุด เหนือขึ้นไปคือแถวรอยเชิง ดังภาพ 20

ภาพ 20 ภาพชั้นเชิงบาตรรองรับลวดบัวเชิงของตรีมุข
ที่มา : กัญญภัทร์ ชูศรี, 2560.

4. ลายประดับชุดลวดบัวเชิงของมุขสันและตรีมุข

ลวดบัวเชิงมุขกระสันและตรีมุขเริ่มประดับเหนือจาลวดบัวหน้ากระดานของบัวเชิงบาตร ประกอบด้วยลวดบัวคว่ำประดับรูปกลีบบัวคว่ำ ถัดขึ้นมาคือลวดบัวที่เป็นแถบแบนประดับด้วยแถวลายกระหนกโค้ง ลวดบัวเส้น เส้นถัดขึ้นไปที่เป็นแถบแบนขนาดเล็กกว่าประดับด้วยแถวตุ้มแหลมคล้ายรูปดอกบัวตูม และถัดขึ้นเป็นแถบบนสุดของชุดบัวเชิงซึ่งประดับด้วยแถวเส้นดั่ง หรือบางแห่งโดยเฉพาะที่มุขกระสันเป็นแถวลายรูปสามเหลี่ยมขนาดเล็ก เนื่องจากชุดลวดบัวเชิงเป็นแถวรอยเชิง

แถวรูปกลีบบัว

รูปกลีบบัวแต่ละกลีบมีลักษณะเช่นเดียวกับรูปกลีบบัวประดับลวดบัวคว่ำและลวดบัวหงายของฐานบัวลูกฟักฐานที่ 3 ดังที่กล่าวมาแล้ว

แถวลายกระหนกโค้ง

แถวลายกระหนกโค้งมีมากกว่า 2 แบบ เช่น ปั้นคล้ายลายกระหนกโค้งที่ประดับลวดบัวเชิงเรือนธาตุซึ่งกล่าวมาแล้ว แต่ขดโค้งมากกว่าและรายละเอียดเพิ่มขึ้นเล็กน้อยหรืออีกแบบหนึ่งที่ต่างไปเพราะทำกระหนกในรูปสามเหลี่ยมเป็นแผ่นขีดแบ่งรายละเอียดไว้ภายใน ได้พบที่ของเสาประตูของซุ้มตรีมุขด้านเหนือ ดังนั้นอาจสะท้อนถึงความไม่สม่ำเสมอในการประดับที่เกิดจากใช้ช่างหลายคน

แถวตุ้มแหลม

รูปตุ้มแหลมคือลักษณะที่คลี่คลายจากรูปดอกบัวตูม ระดับเป็นแนวเรียงอยู่ในลวดบัว โดยมีแบบอย่างมาก่อนในการประดับที่ลวดบัวแนวเดียวกันของปราสาทแบบขอม สืบทอดมาในการประดับปราสาทพระศรีมหาธาตุ ลพบุรี และต่อเนื่องมาที่งานประดับของปราสาทในกรุงศรีอยุธยาตอนต้นเมื่อพุทธศตวรรษที่ 20 โดยมีขนาดเล็กลงเป็นลำดับจนกลายเป็นรูปตุ้มแหลมในที่สุด รายละเอียดที่ปากให้เป็นกลีบของดอกบัวตูมจึงไม่ชัดเจน

แถวลายรูปสามเหลี่ยมขนาดเล็กแถวรูปสามเหลี่ยมขนาดเล็กประดับเรียงเป็นแถวได้แถวรายเชิงเสมอ บางแห่งก็ทำแทนด้วยแถวเส้นดั่ง การประดับแทนกันเช่นนี้ที่ประกอบอยู่กับเฟืองอุบะก็มีด้วย

แถวกรวยเชิงที่เรือนธาตุ

กรวยเชิงเป็นลายสำคัญหลายหนึ่งที่คลี่คลายมาควบคู่กับการคลี่คลายของทรงปราสาท กรวยเชิงประดับต่อเนื่องที่เชิงผนังเหนือลวดเชิงบัวเส้นบนสุด กรวยของปราสาทวัดจุฬามณีมีแม่ลายอยู่ในสามเหลี่ยมมุมแหลมชี้ขึ้นจรดแถบแนวนอนขนาดเล็ก อันเป็นขอบเขตด้านบนของลาย การสร้างลายมีทั้งปั้นให้นูนหนา ตกแต่งโดยขูด หรือขีด ลายบางแบบเกิดจากตัดปูนให้เป็นตัวลาย แล้วตกแต่งด้วยการขูดขีด บางลายตกแต่งด้วยการขูด ปาด ให้เกิดความตื้น ลึก แต่เทคนิควิธีการที่แตกต่างกันนี้ก็มีลักษณะที่ชวนให้เข้าใจว่าเป็นลายร่วมสมัย เพราะลายทุกแบบล้วนมีท่วงทำนองเดียวกัน (ยกเว้นการบูรณะที่หากมีอยู่ในสมัยหลังโดยทำเลียนแบบลักษณะเดิม)

กรวยเชิงที่ผนังเรือนธาตุเป็นลายคล้ายรูปกลีบบัว ซึ่งมีขนาดใหญ่กว่าและแบบอย่างของลายแตกต่างจากกรวยเชิงประดับเสาประตูซุ้มเรือนธาตุ อันเป็นระเบียบที่มีอยู่ที่ปราสาทพระศรีมหาธาตุ ลพบุรี ส่วนปราสาทของกรุงศรีอยุธยาในครั้งแรกของพุทธศตวรรษที่ 20 กรวยเชิงประดับเสาประตู กับกรวยเชิงมีขนาดที่แตกต่างกันเพียงเล็กน้อย แต่ที่สำคัญคือใช้ลายแบบเดียวกัน จึงแสดงให้เห็นว่าระเบียบของประดับ ทั้งด้านขนาดที่แตกต่างและแบบอย่างที่แตกต่างกัน ระหว่างการประดับที่เรือนธาตุกับมุขกระสันและตรีมุขที่ปราสาทวัดจุฬามณีนั้น เกี่ยวข้องกับปราสาทพระศรีมหาธาตุ ลพบุรี มากกว่าปราสาทที่กรุงศรีอยุธยา

แถวกรวยเชิงมุขกระสันและตรีมุข

ระเบียบของการประดับกรวยเชิงในงานประดับปราสาทแบบขอม คือแม่ลายรูปสามเหลี่ยม แบ่งภายในเป็นสามส่วน ส่วนกางเป็นประธาน ส่วนรองขวาที่ด้านข้างทั้งสอง แม่ลายแต่ละรูปมีลายแทรกสลับ ทั้งแม่ลายและลายแทรกเป็นลายประดิษฐ์อย่างเด่นชัด

ลักษณะดังกล่าวสืบเนื่องมาที่ปราสาทพระศรีมหาธาตุ ลพบุรี มีสิ่งที่น่าสนใจคือเส้นนอกของแม่ลายกับเส้นนอกของลายแทรกเกี่ยวโยงต่อเนื่องกัน และผ่านการคลี่คลายมาอยู่ที่งานประดับปราสาทของกรุงศรีอยุธยายุคต้นโดยที่ยังเป็นลายประเภทประดิษฐ์ที่เรียบง่ายยิ่งขึ้น

แต่ลักษณะของลายประดับที่ปรากฏวัดจุฬามณีมีการเปลี่ยนแปลงโดยเกี่ยวข้องกับลักษณะของลายประเภทพรรณพฤกษา โดยเฉพาะส่วนประธานที่เป็นช่อดอกไม้ และมีกิ่งโค้งลักษณะต่างๆประกอบอยู่อย่างสำคัญ ดังจะกล่าวต่อไป

กรวยเชิงจำนวน 12 ลายของปรากฏวัดจุฬามณีที่นำมาศึกษา มีอยู่ที่เรือนธาตุซึ่งเหลือพอสำหรับนักศึกษา ได้เพียงลายเดียว เข้าใจว่าที่ชำรุดหลุดร่วงไปแล้วคงมีเค้าโครงเดียวกัน นอกนั้นเป็นกรวยเชิงประดับเชิงผนังมุขกระสันและตรีมุขโดยรวมแล้วมีลักษณะร่วมกัน ความแตกต่าง มากบ้างน้อยบ้าง อยู่ที่รายละเอียด

กรวยเชิงแบบที่ 1

ประดับที่เรือนธาตุ เหลืออยู่เพียงเล็กน้อยทางด้านเหนือ เค้าโคลงของลายแสดงให้เห็นว่าได้แรงบันดาลใจจากกรวยเชิงประดับเรือนธาตุของปรากฏพระศรีมหาธาตุ ลพบุรี อาจจะเป็นฝีมือช่างฝักหัก ลักษณะของลายจึงไม่ได้จังหวะเหมาะสมเมื่อเทียบกับกรวยเชิงแบบที่มุขกระสันและตรีมุข ดังภาพ 21

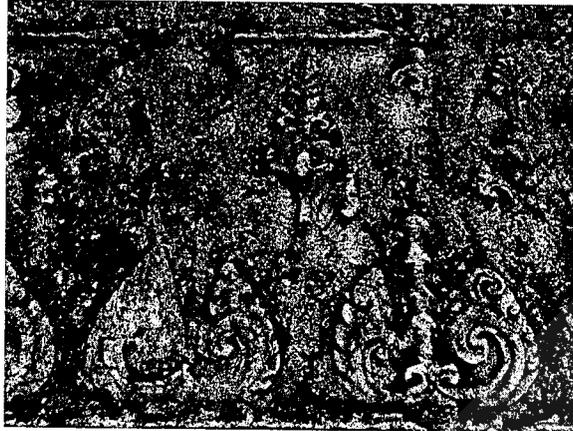

ภาพ 21 กรวยเชิงหมายเลข 1

ที่มา : กัญญภัทร์ ชูศรี, 2560.

กรวยเชิงหมายเลข 2

ลายแถวรูปสามเหลี่ยมสลับฟันปลา แม่ลายมีปลายแหลมชี้ขึ้น สลับด้วยแถวสามเหลี่ยมปลายแหลมชี้ลงคือลายแทรก จึงกล่าวได้ว่ากรวยเชิงแบบนี้แม้มีลายสลับกับลายแทรก แต่ก็ต่างจากแบบแผนประเพณีทั้งแม่ลายและลายแทรกมีปลายชี้ขึ้น ดังภาพ 22

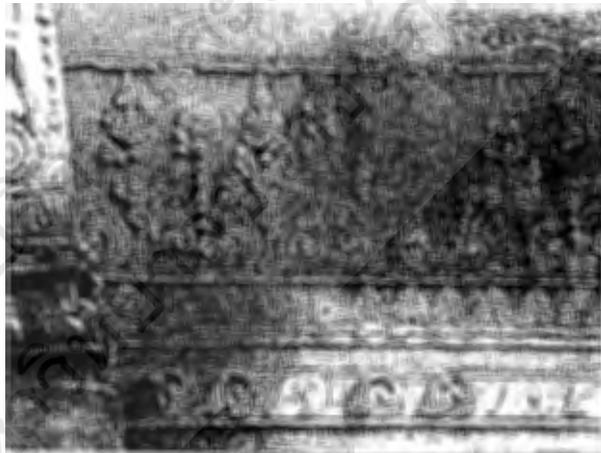

ภาพ 22 กรวยเชิงหมายเลข 2

ที่มา : กัญญภัทร์ ชูศรี, 2560.

กรวยเชิงหมายเลข 3

แม่ลายรูปสามเหลี่ยมแบ่งภายในตามแบบแผน ส่วนประธานของแม่ลายคือช่อดอกกลม ส่วนประกอบที่ขนาบโคนเป็นกระหนกอันเป็นลักษณะเฉพาะที่นิยมกันในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น ลายแทรกเป็นช่อดอกเป็นดอกบัวหรือดอกโบทันบาน ดังภาพ 23

ภาพ 23 กรวยเชิงหมายเลข 3

ที่มา : กัญญภัทร์ ชูศรี, 2560.

กรวยเชิงหมายเลข 4

มีการเกี่ยวข้องกับอิทธิพลลายประดับในศิลปะจีนอย่างชัดเจนลายแทรกมีกรอบขนาดเล็กที่ประกอบด้วยวงโค้งหลายวงล้อมช่อดอกกลม มีใบประดับบนและล่างของดอกได้ลายมีแถวรูปสามเหลี่ยมซึ่งแตกต่างไปบ้างจากแถวลายรูปสามเหลี่ยมของกรวยเชิงเลข 2 ดังภาพ

ภาพ 24 กรวยเชิงหมายเลข 4
ที่มา : กัญญภัทร์ ชูศรี, 2560.

กรวยเชิงหมายเลข 5

ลายของกรวยเชิงหมายเลขนี้คงปรับปรุงจากลายที่คล้ายคลึงกันที่ประดับอยู่ภายในกลีบบัวของปราสาทประธานวัดราชบูรณะ พระนครศรีอยุธยา ดังภาพ 25

ภาพ 25 กรวยเชิงหมายเลข 5
ที่มา : กัญญภัทร์ ชูศรี, 2560.

กรวยเชิงหมายเลข 6

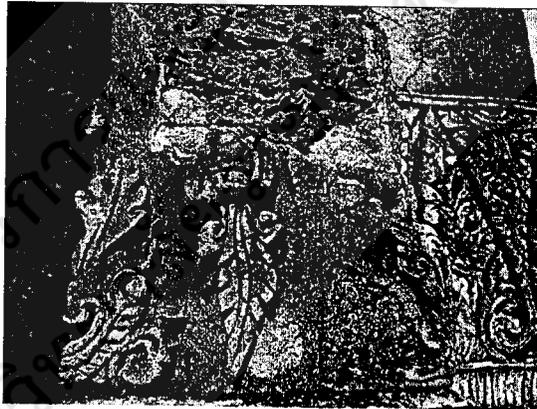
แม้ลายและลายแทรกบางลายคล้ายคลึงกับกรวยเชิงหมายเลข 5 แต่ลายแทรกบางลายมีโคนลายอยู่ด้านบนปลายจึงชี้ลง แสดงถึงการผสมผสานรูปแบบกับกรวยเชิงหมายเลข 2 อย่างชัดเจน ดังภาพ 26

ภาพ 26 กรวยเชิงหมายเลข 6
ที่มา : กัญญภัทร์ ชูศรี, 2560.

กรวยเชิงหมายเลข 7

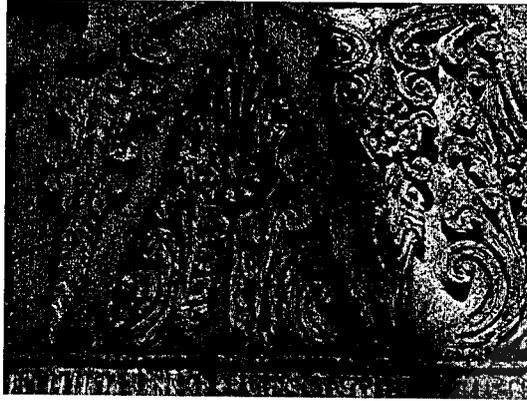
ลายนี้ขรุขระมาก ส่วนที่เหลือแสดงให้เห็นลักษณะที่เด่นชัดของลายพรรณพฤกษาสังเกตได้จากปลายลายที่เหลืออยู่ ดังภาพ 27

ภาพ 27 กรวยเชิงหมายเลข 7
ที่มา : กัญญภัทร์ ชูศรี, 2560.

กรวยเชิงหมายเลข 8

แม่ลายแทรกสัมพันธ์กันแบบฟันปลา ดอกกลมประดับอยู่ที่ซอประธานของแม่ลายและซอประธานของลายแทรกบางลาย การปรับดอกกลมในลักษณะคล้ายคลึงกันอยู่กรวยเชิงหมายเลข 5,6 ลายวงโค้งเลข 1 มีอยู่ประจำ และเด่นชัดยิ่งกว่ากรวยเชิงหมายเลข 5 ลักษณะแปลกที่ดูชัดขึ้นอยู่บ้างในการวางจังหวะของลายวงโค้งเลข 1 คงแสดงถึงการคิดออกแบบลายนี้ให้แปลกจากที่มีอยู่ หรืออาจเป็นงานของช่างที่ไม่สันทัด ดังภาพ 28

ภาพ 28 กรวยเชิงหมายเลข 8

ที่มา : กัญญภัทร์ ชูศรี, 2560.

กรวยเชิงหมายเลข 9

แม่ลายและลายแทรกสัมพันธ์กับแบบพื้นปลาของเช่นเดียวกันกรวยเชิงหมายเลข 1 การทำกรวยเชิงรูปสามเหลี่ยมประกอบจากหยักวงโค้งคล้ายแม่ลายของกรวยเชิงหมายเลข 4 มีอยู่เฉพาะที่มุม ซอดอกกลมประดับเป็นส่วนประธานของทั้งแม่ลายและลายแทรก ดังภาพ 29

ภาพ 29 กรวยเชิงหมายเลข 9

ที่มา : กัญญภัทร์ ชูศรี, 2560.

กรวยเชิงหมายเลข 10

มีลักษณะแปลกไปจากกรวยเชิงทุกหมายเลขที่กล่าว เพราะแม่ลายรูปสามเหลี่ยมสลับลายแทรกเป็นก้านและออกปลายทำนองเดียวกับส่วนประธานของแม่ลาย แม่ลายกับลายแทรกมีเส้นนอกเกี่ยวโยงกัน ดังภาพ 30

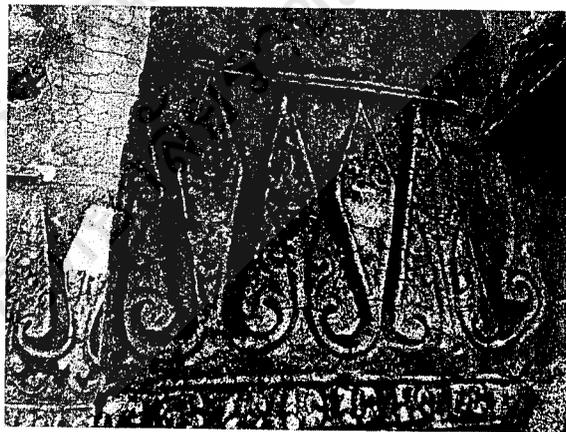

ภาพ 30 กรวยเชิงหมายเลข 10

ที่มา : กัญญภัทร์ ชูศรี, 2560.

กรวยเชิงหมายเลข 11

ระดับที่เสาประตูซุ้มของเรือนธาตุ ลักษณะแตกต่างไปจากกรวยเชิงหมายเลขอื่น กรรมวิธีที่กัดและชุบให้เป็นตัวลายยังทำให้ดูแปลกออกไปอีก อาจจะเป็นงานของช่างฝึกหัด หรือเป็นงานช่างรุ่นหลังที่ทำการบูรณะโดยพยายามเลียนแบบเค้าโครงเดิมที่เหลืออยู่ ดังภาพ 31

ภาพ 31 กรวยเชิงหมายเลข 11

ที่มา : กัญญภัทร์ ชูศรี, 2560.

กรวยเชิงหมายเลข 12

ระดับที่เสาประตูซุ้มของเรือนธาตุ ส่วนที่เหลือจากซากรุด แปลกไปจากกรวยเชิงทุกแบบที่กล่าวมาเพราะมีกรอบลายซึ่งคงเป็นกรอบรูปกลีบบัว แต่ลายภายในกรอบรูปกลีบบัวปนลาเดียวกับกรวยเชิงอื่น ดังภาพ 32

ภาพ 32 กรวยเชิงหมายเลข 12

ที่มา : กัญญภัทร์ ชูศรี, 2560.

5. ลวดบัวรดเกล้าของ मुखกระสันและตรีมุข : ลายประดับ

ลวดบัวรดเกล้าประดับยอดผนังของ मुखกระสันและตรีมุขยังเหลือให้ศึกษาได้มากพอสมควร แต่ลวดบัวรดเกล้าเรือนธาตุชำรุดเสียหายไปพร้อมทั้งการทลายของส่วนยอด ปัจจุบันกรมศิลปากรได้บูรณะเฉพาะเรือนธาตุขึ้นใหม่

ลวดบัวรดเกล้าประดับยอดผนังของ मुखกระสันและของตรีมุข มีระเบียบทำนองเดียวกับลวดบัวเชิง เพียงแต่กลับระเบียบของแถวลวดบัวจากล่างเป็นบน โดยเริ่มจากล่างสุดเป็นเส้นนูนแนวบนกันเป็นขอบเขตของแถวเฟืองอุบะลำดับต้อนขึ้นไปคือแถวรูปสามเหลี่ยมหรือแถวเส้นตั้ง ถัดขึ้นไปเป็นแถวดอกบัวตูมหรือแถวตุ้มแหลม แถวกระหนกโค้งแล้วจึงถึงงานประดับรูปกลีบบัวหงายที่ลวดบัวหงาย เฉพาะ मुखกระสันลวดบัวหงายประดับแบบพิเศษเป็นแถวรูปเทพนมสลักรูปกลีบบัว บนสุดคือลวดบัวหน้ากระดานประดับดอกกลมสลักรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน

เนื่องจากระเบียบของการประดับและลักษณะของลายประดับลวดบัวรดเกล้าสัมพันธ์กับลวดบัวเชิงที่กล่าวมาแล้วในที่นี้จึงจะศึกษาเฟืองอุบะซึ่งประดับใต้ลวดบัว เพื่อเปรียบเทียบกับกรวยเชิง เพราะลายสองชนิดนี้สะท้อนบรรยากาศใหม่ในการประดับปราสาทอันเป็นรสนิยมเฉพาะของปราสาทวัดจุฬามณีได้อย่างเด่นชัด และจะปิดท้ายด้วยแถวรูปเทพนมสลักรูปกลีบบัวหงาย โดยเว้นลวดบัวหน้ากระดานซึ่งอยู่ถัดขึ้นไป ซึ่งประดับลายดอกกลมสลักรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน เพราะได้ศึกษามาแล้วที่ลายประดับชั้นเชิงบาตร

6. เฟืองอุบะ

ระเบียบและลักษณะของเฟืองอุบะเป็นเช่นเดียวกับกรวยเชิงประดับที่โคนผนัง ทั้งนี้เป็นไปตามแบบแผนของงานประดับปราสาทในพุทธศตวรรษที่ 20 ที่กรุงศรีอยุธยา กล่าวคือกรวยเชิงและเฟืองอุบะแบบกรุงศรีอยุธยาตอนต้นมีลักษณะประดิษฐ์เหมือนกัน ส่วนกรวยเชิง

ลายพระพิฆเนศวรที่ปรากฏบนผนังภายในพระวิหารพระพิฆเนศวรที่วัดพระพิฆเนศวร จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งพระพิฆเนศวรองค์นี้สร้างขึ้นในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยช่างฝีมือคนไทยที่อพยพมาจากเมืองนครศรีธรรมราช และได้รับถ่ายทอดความรู้จากช่างฝีมือชาวอินเดียที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในบริเวณนี้

รูปที่ ๒ พระพิฆเนศวร

ที่มา : พิพิธภัณฑ์พระพิฆเนศวร, ๒๕๖๐.

ภาพ ๓๓ พระพิฆเนศวร หน้า ๓๓

รูปที่ ๓๓ พระพิฆเนศวร หน้า ๓๓

พระพิฆเนศวรองค์นี้สร้างขึ้นในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยช่างฝีมือคนไทยที่อพยพมาจากเมืองนครศรีธรรมราช และได้รับถ่ายทอดความรู้จากช่างฝีมือชาวอินเดียที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในบริเวณนี้

รูปที่ ๑ พระพิฆเนศวร

พระพิฆเนศวรองค์นี้สร้างขึ้นในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยช่างฝีมือคนไทยที่อพยพมาจากเมืองนครศรีธรรมราช และได้รับถ่ายทอดความรู้จากช่างฝีมือชาวอินเดียที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในบริเวณนี้

พระพิฆเนศวรองค์นี้สร้างขึ้นในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยช่างฝีมือคนไทยที่อพยพมาจากเมืองนครศรีธรรมราช และได้รับถ่ายทอดความรู้จากช่างฝีมือชาวอินเดียที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในบริเวณนี้

พระพิฆเนศวรองค์นี้สร้างขึ้นในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยช่างฝีมือคนไทยที่อพยพมาจากเมืองนครศรีธรรมราช และได้รับถ่ายทอดความรู้จากช่างฝีมือชาวอินเดียที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในบริเวณนี้

ภาพ 34 เฟืองอุบะ หมายเลข 2
ที่มา : กัญญภัทร์ ชูศรี, 2560.

เฟืองอุบะหมายเลข 3

คล้ายรูปสามเหลี่ยมพื้นปลาของเฟืองอุบะหมายเลข 2 และกรวยเชิงหมายเลข 2
อย่างไรก็ดี ลายนี้ยังเหลือปรากฏร่องรอยที่ถูกทาบด้วยน้ำปูนขาวคงในคราวบูรณะแถวเส้นตั้ง
เหนือเฟืองอุบะมีอยู่ประจำหากไม่ประดับด้วยแถวรูปสามเหลี่ยม ดังภาพ 35

ภาพที่ 35 ภาพเฟืองอุบะ หมายเลข 3
ที่มา : กัญญภัทร์ ชูศรี, 2560.

เฟืองอุบะหมายเลข 4

คล้ายรูปสามเหลี่ยมสลับพื้นปลาตามแบบเฟืองอุบะหมายเลข 3 แต่ขนาดของ
แม่ลายกลับย่อเล็กลง การแบ่งลายภายในเป็นช่อประธานมีกระหนกขนาบข้าง มีอยู่ที่กรวยเชิง
และเฟืองอุบะทุกหมายเลข ดังภาพ 36

ภาพ 36 เฟืองอุบะ หมายเลข 4
ที่มา : กัญญภัทร์ ชูศรี, 2560.

เฟืองอุบะหมายเลข 5

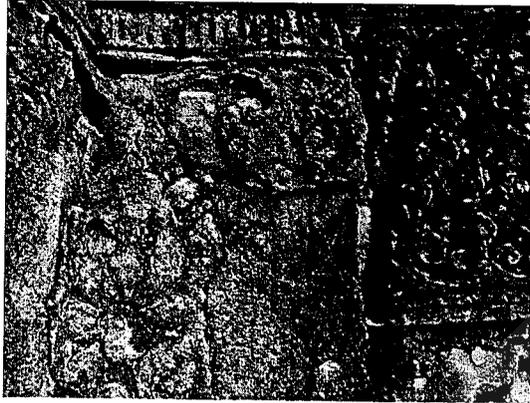
คล้ายรูปสามเหลี่ยมสลับฟันปลาตามแบบกรวยเชิงหมายเลข 2 แต่รายละเอียดของลายยักย้ายปรับเปลี่ยนไปเล็กน้อย โดยรวมแล้วก็คล้ายคลึงกับเฟืองอุบะที่ได้กล่าวมาแล้ว ดังภาพ 37

ภาพ 37 เฟืองอุบะ หมายเลข 5
ที่มา : กัญญภัทร์ ชูศรี, 2560.

เฟืองอุบะหมายเลข 6

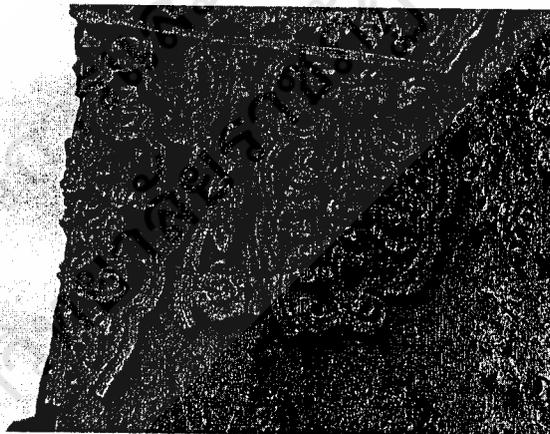
สภาพชำรุดมาก แต่ยังเห็นส่วนที่แสดงว่าลายเป็นรูปสามเหลี่ยม ดังภาพ 38

ภาพ 38 เฟืองอุปะหมายเลข 6
ที่มา : กัญญภัทร์ ชูศรี, 2560.

เฟืองอุปะหมายเลข 7

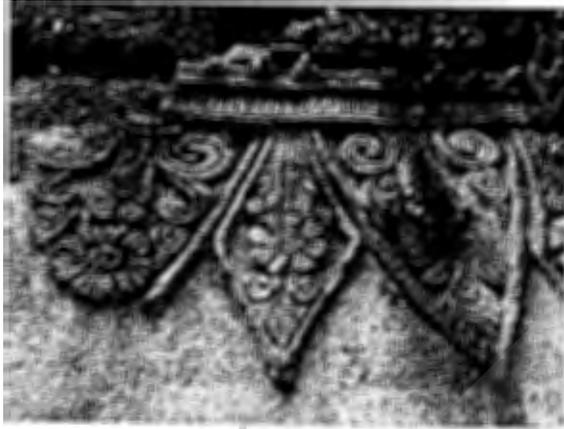
เชื่อว่าทำขึ้นในรัชกาลสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ โดยได้รับอิทธิพลศิลปะจากจีน ดังภาพ 39

ภาพ 39 เฟืองอุปะ หมายเลข 7
ที่มา : กัญญภัทร์ ชูศรี, 2560.

เฟืองอุปะหมายเลข 8

การแบ่งลายและลักษณะของลายแปลกไปจากเฟืองอุปะที่กล่าวมา กล่าวคือแม่ลายเป็นรูปสามเหลี่ยม ลายแทรกเป็นช่อดอก ช่องไฟระหว่างลายแทรกและแม่ลายไม่สู้จะสมดุลง นับว่าเป็นงานช่างที่มีมืออ่อน หรืออาจเป็นงานบูรณะในสมัยหลัง ดังภาพ 40

ภาพ 40 เฟืองอุบะ หมายเลข 8

ที่มา : กัญญภัทร์ ชูศรี, 2560.

เฟืองอุบะหมายเลข 9

ขอบลายรูปสามเหลี่ยมล้อมเป็นกรอบลาย การแบ่งลายภายในดูคล้ายคลึงกับเฟืองอุบะหมายเลข 8 อยู่บ้างจึงเข้าใจว่าคงเป็นงานของช่างกลุ่มเดียวกัน ดังภาพ 41

ภาพ 41 เฟืองอุบะ หมายเลข 9

ที่มา : กัญญภัทร์ ชูศรี, 2560.

เฟืองอุบะหมายเลข 10

ส่วนล่างของลายซำรอด แม่ลายรูปสามเหลี่ยมสลัด้วยลายแทรก การแบ่งส่วนภายในของทั้งแม่ลายและลายแทรกแปลกออกไปจากลายจากลายประเภทเดียวกันที่นักศึกษามาแล้ว ดังภาพ 42 อย่างไรก็ตาม ลายวงโค้งเลข ๑ และลายดอกกลมก็มีอยู่คงเป็นฝีมือช่างฝึกหัดหรือฝีมือช่างบูรณะในสมัยหลังตามที่ได้ตั้งข้อสงสัย เฟืองอุบะหมายเลข 8 และเฟืองอุบะหมายเลข 9 ที่ผ่านมา

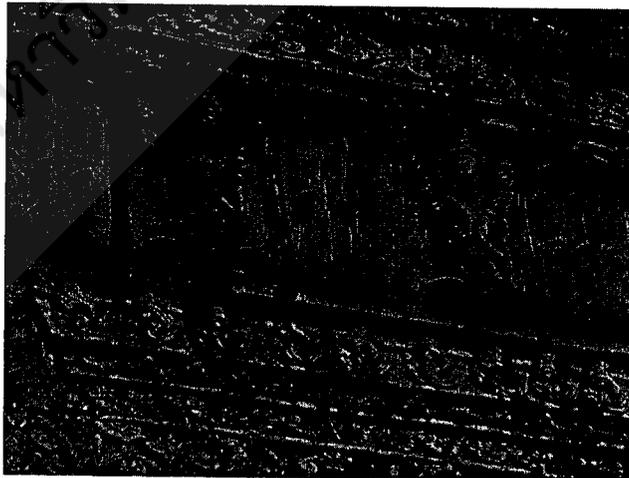

ภาพ 42 เพ็ญอุบะ หมายเลข 10

ที่มา : กัญญภัทร์ ชูศรี, 2560.

7. แกรรูปเทพนมสลักรูปกลีบบัวหงาย

ถัดจากเพ็ญอุบะขึ้นมา เป็นลวดบัวชั้นต่างๆ ก่อนจะถึงลวดบัวหงายประดับ แกรรูปเทพนมสลักรูปกลีบบัวหงายซึ่งมีประดับเฉพาะที่บัวรัดเกล้าของ मुखกระสัน แกรรูปเทพนมเป็นความนิยมในท้องถิ่นโดยเกี่ยวข้องกับศิลปะสุโขทัย ดังภาพที่ 43 ได้กล่าวมาแล้วว่า ลักษณะหนึ่งที่อาจบอกได้ทางด้านกำหนดอายุคือ มงกุฎของรูปเทวดาที่รัดเกล้าขนาดใหญ่อยู่กลางเศียร และรัดเกล้าขนาดเล็กเป็นปุ่มขนานข้าง ซึ่งคงเป็นลักษณะที่มีอยู่ในครั้งแรกของพุทธศตวรรษที่ 21 แล้ว (ดูที่หัวข้อลวดบัวหงาย-รูปเทพนม) ประภาคมณฑลที่เศียรของเทพนมมีลายกระหนกประดับเป็นรัศมี จึงเห็นรูปเทวดาให้เด่นชัดจากพื้นหลังรูปกลีบบัวหงายแบ่งภายในเป็นสามส่วน โดยมีลายที่ส่วนประธานและส่วนรองซึ่งเป็นแบบอย่างที่สืบทอดต่อกันมาจากการแบ่งภายในของกลีบบัวแบบขอม แต่กลีบบัวของปราสาทวัดจุฬามณีที่มีส่วนนี้ แบ่งให้ส่วนประธานให้มีขนาดเล็กต่างจากต้นแบบ รวมทั้งการแบ่งเพิ่มให้เป็นกลีบบัวซ้อน

ภาพ 43 รูปเทพนมสลักรูปกลีบบัวหงาย

ที่มา : กัญญภัทร์ ชูศรี, 2560.

สินค้าที่ระลึกจังหวัดพิษณุโลก

จังหวัดพิษณุโลกเป็นเมืองที่มากไปด้วย ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และธรรมชาติของสายน้ำและป่าเขาที่สวยงามน่าท่องเที่ยว อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร 377 กิโลเมตร จังหวัดพิษณุโลกมีพื้นที่ประมาณ 10,815 กิโลเมตร ลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขาและที่ราบสลับป่าไม้ทางด้านตะวันออก นอกนั้นเป็นที่ลุ่ม อยู่โดยทั่วไป มีแม่น้ำสำคัญคือ แม่น้ำน่าน ซึ่งไหลผ่านบริเวณตัวเมือง ประวัติศาสตร์ หลักฐานการสร้างเมืองพิษณุโลกมีมาตั้งแต่สมัยพุทธศตวรรษที่ 15 สมัยขอมซึ่งมีอำนาจปกครองในพื้นที่แถบนี้ แต่เดิมมีชื่อเรียกว่า “เมืองสองแคว”

สินค้าที่ระลึกจังหวัดพิษณุโลก มีการนำเอาการผลิตหรือจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น ให้กลายเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ มีจุดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของตนเองที่ สอดคล้องกับวัฒนธรรมในท้องถิ่น สามารถจำหน่ายในตลาดทั้งภายในและต่างประเทศเป็นกระบวนการทางความคิดรวมถึงการบริการ การดูแลการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การรักษาภูมิปัญญาไทย การท่องเที่ยว ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี การต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้กลายเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ มีจุดเด่น จุดขายที่รู้จักกันแพร่หลายไปทั่วประเทศและทั่วโลก ดังภาพ 44

ภาพ 44 ร้านขายสินค้าที่ระลึก ภายในวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ จังหวัดพิษณุโลก
ที่มา : กัญญภัทร์ ชูศรี, 2560.

1. ความหมายของคำว่าสินค้าที่ระลึก

คำว่า ที่ระลึก หมายถึงสิ่งที่ทำให้นึกถึงหรือคิดถึง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2530) ของที่ระลึกหมายถึงสินค้าที่ทำให้เกิดความนึกถึงหรือคิดถึง สินค้าที่ระลึกหรือของที่ระลึก เป็นคำที่ใช้ในความหมายเดียวกันเมื่อกล่าวถึงสินค้าประเภทหนึ่ง

ศรัญญา วรากุลวิทย์ (2546 : 200 - 210) สินค้าของที่ระลึกเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่นักท่องเที่ยวนิยมซื้อหาเพื่อเป็นที่ระลึกเตือนความทรงจำในแหล่งท่องเที่ยวที่ไปเยือนและเป็นของขวัญของฝากแก่ญาติมิตร

ในสังคมมนุษย์ที่อยู่ร่วมกันมีการมอบสิ่งของให้กันมาตั้งแต่ครั้งอดีต สิ่งที่ทำให้ยอมก่อให้เกิดความสุขและความพอใจร่วมกัน สิ่งของในระยะแรกน่าจะเป็นอาหาร เครื่องมือ เครื่องใช้ในชีวิตประจำวันและเป็นเครื่องประดับต่างๆ ในระยะต่อมาเมื่อสิ่งของเหล่านั้นมีผู้ต้องการมากขึ้นและสภาพสังคมได้เปลี่ยนแปลงไป สิ่งของที่ทำขึ้นเพื่อให้หรือแจกจ่ายเป็นของที่ระลึกได้กลายมาเป็นการผลิตสินค้าที่ระลึกเพื่อการจำหน่าย มีการพัฒนารูปแบบและคุณภาพของสินค้าเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค

อีกความหมายของสินค้าที่ระลึก คือ สินค้าหัตถกรรมซึ่งหมายถึง งานฝีมือที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของคนไทยในสมัยโบราณ โดยใช้วัตถุดิบและทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นนำมาผลิตโดยอาศัยภูมิปัญญาไทยทางด้านศิลปวัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามสร้างสรรค์เป็นงานหัตถกรรมเพื่อใช้สอยในครัวเรือน สินค้าที่ระลึกประเภทนี้มีคุณค่าสำหรับนักท่องเที่ยวเป็นอย่างยิ่งเพราะจะเป็นสินค้าที่เป็นรูปธรรมเฉพาะไม่เหมือนท้องถิ่นอื่น การผลิตโดยใช้ฝีมือ สินค้าแต่ละชิ้นจะมีลักษณะเฉพาะเช่น ผ้าไหม และผ้าไหมมัดหมี่ เป็นต้น

2. ประเภทของสินค้าที่ระลึก

สินค้าที่ระลึกมีหลากหลายรูปแบบตามวัสดุในการผลิต แต่ถ้าจำแนกตามจุดประสงค์ของการนำสินค้าไปใช้สามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท (ประเสริฐ ศิลรัตน์ : 2531) ดังนี้

2.1 ประเภทภายหลังสินค้าประเภทของกินได้พัฒนารูปแบบ คุณภาพ วิธีการเก็บรักษาและบรรจุภัณฑ์ให้มีความเหมาะสมสวยงามน่าสนใจขึ้น จนสินค้าที่ระลึกประเภทนี้ได้รับความสนใจจากผู้ซื้อเป็นอย่างมาก

2.2 ประเภทของใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นเครื่องมือเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน มีการให้แก่นักหรือซื้อขายแลกเปลี่ยนกันมาเป็นเวลายาวนาน ปัจจุบันกลายเป็นสินค้าที่ระลึกที่ได้รับความสนใจมากเช่นกัน เครื่องใช้บางชนิดที่มีการประดิษฐ์ตกแต่งให้งดงามเป็นพิเศษ หรือมีการย่อส่วนให้เล็กลง มักถูกนำไปใช้เป็นของที่ระลึกและประดับมากกว่าการนำไปใช้ประโยชน์

2.3 ประเภทของตกแต่ง สินค้าประเภทนี้สร้างขึ้นมาเพื่อตอบสนองต่อจิตใจเป็นสำคัญ มีทั้งใช้ในการตกแต่งร่างกายซึ่งได้แก่เครื่องประดับต่างๆ ใช้ในการตกแต่งอาคารสถานที่หรือใช้ในพิธีการต่างๆ ดังนั้นสินค้าที่ระลึกประเภทนี้ต้องมีการออกแบบที่ดี มีสี รูปทรง วัสดุที่

เหมาะสม และมีส่วนประกอบต่างๆ ที่ประณีตสวยงามดึงดูดล่อใจผู้ซื้อ

3. ลักษณะสินค้าที่ระลึก

การที่คนจะเลือกซื้อสินค้าใดๆ สิ่งนั้นจะต้องเป็นที่ถูกใจและมีความน่าสนใจชวนให้
อยากซื้อ สินค้าที่ระลึกที่น่าสนใจควรมีลักษณะดังต่อไปนี้ (ชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์, 2537)

3.1 เป็นสินค้าที่มีเอกลักษณ์ของท้องถิ่นนั้น เมื่อกล่าวถึงสินค้านี้แล้วทุกคนรู้จักหรือ
คาดเดาถึงที่มาของสินค้านั้นได้ เมื่อเห็นคร่าวใดก็ทำให้นักถึงสถานที่ซึ่งได้ซื้อสินค้านั้น ความ
เป็นเอกลักษณ์อาจเกิดจากประวัติความเป็นมาครั้งอดีตของสินค้า

3.2 เป็นสินค้าหายากราคาแพง แหล่งท่องเที่ยววันนั้นเป็นต้นกำเนิด หรือมีชื่อเสียงใน
การแปรรูป สินค้าที่ระลึกประเภทนี้ ได้แก่สินค้าที่นักท่องเที่ยวซื้อเพราะเห็นว่าเป็นแหล่งผลิต มี
ความแน่ใจว่าจะได้สินค้าที่เป็นของแท้หรือมีราคาถูกกว่าที่อื่น

3.3 เป็นสินค้านำราคาถูก เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับสินค้าประเภทเดียวกันซึ่งวางขาย
ที่แหล่งเดิมของนักท่องเที่ยวหรือแหล่งอื่นๆ สินค้าที่นักท่องเที่ยวซื้อประเภทนี้บางครั้งอาจเป็น
สิ่งของเครื่องใช้ทั่วไป เช่น เสื้อผ้า เครื่องประดับ เครื่องหนัง เป็นต้น

3.4 มีความดึงดูดใจจากการออกแบบผลิตภัณฑ์ การออกแบบลวดลาย ความ
ประณีตในการประดิษฐ์ สีสน ความแปลกตาน่าสนใจของสินค้า หรือความมีประโยชน์ใช้สอย
เช่น ตุ๊กตาสมุนไพรวงซึ่งใส่ภาชนะหีบห่อที่สวยงาม เป็นต้น

3.5 เป็นสินค้าที่หาซื้อง่าย สะดวก มีวางขายตามจุดต่างๆ อย่างเหมาะสม เช่น ตาม
สถานที่ซึ่งมีนักท่องเที่ยวไปเที่ยวกันมาก แต่ทั้งนี้ไม่ควรให้เกิดความรำคาญใจแก่นักท่องเที่ยว
และคนในท้องถิ่น และไม่กีดขวางต่อการจราจร

3.6 มีรูปร่าง ขนาดและน้ำหนักที่ไม่เป็นอุปสรรคต่อการขนส่ง โดยเฉพาะความ
เพราะบาง ขารูดง่าย ขนาดไม่เหมาะสม เช่น มีขนาดใหญ่ ยาวเกะกะ หรือมีน้ำหนักมากเกินไป
สินค้าที่ระลึกที่มีจุดอ่อนดังกล่าวต้องหาทางแก้ไขโดยวิธีต่างๆ เช่น มีบรรจุภัณฑ์ที่มี
ประสิทธิภาพการออกแบบให้สามารถแยกชิ้นส่วนเพื่อนำไปประกอบใหม่ เป็นต้น

3.7 เป็นสินค้าที่ใช้วัสดุและแรงงานในท้องถิ่นนั้น โดยเฉพาะการนำวัสดุเหลือใช้มา
แปรรูปเป็นสินค้าที่ระลึกซึ่งก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มขึ้นโดยการใช้แรงงานนอกเวลางานประจำ
ประดิษฐ์สินค้าที่ระลึก ซึ่งช่วยให้มีการใช้แรงงานให้เกิดประโยชน์เต็มที่

3.8 มีการแสดงขั้นตอนการผลิต หรือให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสทดลองทำวิธีการ
ดังกล่าวจะสร้างความประทับใจและเห็นคุณค่าของสินค้านั้น เช่น การทอผ้า การวาดลายร่ม
เป็นต้นการให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสทดลองทำและเห็นขั้นตอนการผลิตจะให้นักท่องเที่ยว
เกิดความสนุกสนาน ประทับใจ และทำให้ผู้ซื้อเข้าใจได้ว่าเพราะเหตุใดสินค้านั้นๆ จึงมีราคาแพง

3.9 มีฉลากบอกส่วนประกอบหรือส่วนผสม บอกถึงที่มาของสินค้าว่า ประดิษฐ์มา
จากอะไร วิธีการใช้และการดูแลรักษามีข้อควรระวังอย่างไร เช่น เอกสารแนะนำการใช้ การดูแล
ผ้าไหม ผ้าฝ้าย เป็นต้น

4. สินค้าที่ระลึกจังหวัดพิษณุโลก

4.1 กล้วยตากบางกระท่อม เป็นของฝากมีชื่อของพิษณุโลก กล้วยตากบางกระท่อม มีเนื้อนุ่ม รสชาติหอมหวานอร่อย นำมารับประทาน ซื้อหาได้ที่ศาลาขายของที่ระลึกในวัดใหญ่ หรือร้านค้าของที่ระลึกทั่วไปในตลาด

4.2 แหนมและหมุยยอสุพัตรา เป็นแหนมสดและหมุยยอขึ้นชื่อของพิษณุโลก สะอาด รสชาติอร่อย เป็นอุตสาหกรรมครอบครัวของโรงงานสุพัตรา คนพิษณุโลกโดยแท้

4.3 หมี่ซั่ว เส้นสีขาวนวล เมื่อนำไปปรุงอาหาร โดยเฉพาะผัดหมี่ซั่ว เส้นจะเหนียว นุ่มนำมารับประทาน มีให้เลือกซื้อหลายยี่ห้อ ซื้อหาได้ทั่วไปตามร้านค้าของที่ระลึก

4.4 น้ำปลาบางระกำ อำเภอบางระกำมีชื่อในเรื่องการทำน้ำปลามาเนาน โดยทำจากปลาสร้อยในลำน้ำยม แม้รสชาติไม่หอมหวานเท่ากับน้ำปลาทะเลหลายยี่ห้อ แต่รับรองคุณภาพได้ว่าเป็นน้ำปลาแท้ที่ไม่เป็นพิษภัยในการบริโภค

4.5 ไม้กวาดนาจัน อำเภอชาติตระการเป็นอำเภอที่มีประชากรน้อย แต่ชาวบ้านได้พยายามทำอาชีพเสริมเพื่อหารายได้เพิ่มให้กับครอบครัว บ้านนาจันเป็นหมู่บ้านที่ทำไม้กวาดจากดอกหญ้าแท้ ๆ และใช้ด้ามหวายอย่างดี ฝีมือละเอียด ราคาไม่แพง

4.6 สุนัขพันธุ์บางแก้ว ถิ่นกำเนิดอยู่ที่บ้านบางแก้ว ตำบลท่างาม อำเภอบางระกำ จากการสันนิษฐานและเล่าต่อกันมา พอสรุปได้ว่า หลวงปู่มาก สุวณฺณโชโย (เมธาวิ) เจ้าอาวาสวัดบางแก้ว ได้เลี้ยงสุนัขไว้ที่วัดหลายสิบปี ต่อมาวันหนึ่งสุนัขที่วัดผสมพันธุ์กับสุนัขป่า และได้ให้กำเนิดเป็นลูกสุนัขเป็นพันธุ์บางแก้วที่เป็นเอกลักษณ์ขึ้นมาเนื่องจากมีผู้นิยมเลี้ยงสุนัขพันธุ์นี้กันมากขึ้น ทั้งใช้เฝ้าบ้านเฝ้าสวน หรือแม้กระทั่งเลี้ยงไว้ในเชิงพาณิชย์ และมีชมรมผู้เลี้ยงสุนัขบางแก้วหลายชมรมสำนักงานปศุสัตว์พิษณุโลกจึงได้กำหนดมาตรฐานของสุนัขพันธุ์บางแก้วไว้เพื่อรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ คุณสมบัติที่ดีของสุนัขพันธุ์นี้ โดยมีลักษณะทั่วไปเป็นสุนัขขนาดกลาง โครงสร้างเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส มีสัดส่วนค่อนข้างกลมกลืน ประกอบด้วยกล้ามเนื้อที่สมบูรณ์ แข็งแรง เคลื่อนไหวแคล่วคล่อง มีพฤติกรรมอารมณ์ที่ตื่นตัว ร่าเริง จิตประสาทมั่นคง ไม่ขลาดกลัว ชื่อสัตว์ ฉลาด หวงแหนทรัพย์สิน กล้าหาญ ฝึกง่าย เชื่อฟังคำสั่ง สามารถฝึกใช้งานได้ดี นอกจากนี้มีผู้เลี้ยงสุนัขบางแก้วบางท่านให้คุณสมบัติที่ดีเพิ่มเติม เช่น หัวกะโหลกควมใหญ่ ปากแหลม หูเรียวยาวเล็กเป็นสามเหลี่ยม หูไม่ตก ผงขนบริเวณคอต่อกับหลังจะเป็นผงขนยาวเรียบ ไม่หยักศกมาก ลำตัวได้รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส (ความยาวลำตัวจากขาหน้าถึงขาหลัง ยาวประมาณเท่ากับความสูงของลำตัว) ขาเหมือนขาสิงห์หรือวบใหญ่ได้สัดส่วน หางฟูเป็นพวง หางไม่บิดเอียงด้านใดด้านหนึ่งเมื่อหางไม่กระดิก พฤติกรรมนิ่ง ดูรักเจ้าของ หากสุนัขตัวใดมีลักษณะครบถ้วนดังนี้ จะมีราคาสูง

4.7 ไก่ชนพระนเรศวร หรือไก่เจ้าเลี้ยง เป็นไก่พันธุ์เหลือง หางขาว เป็นไก่มีสกุล มีคุณสมบัติทรหด แข็งแรง ชนได้ทนทานในการต่อสู้ และมีความเชื่อว่าเป็นไก่พันธุ์เดียวกับที่

สมเด็จพระนเรศวรมหาราชนำไปตีกับไก่ของพระมหาอุปราชแห่งกรุงหงสาวดี ปัจจุบันมีการอนุรักษ์เพาะพันธุ์จำหน่ายกันแพร่หลาย

การออกแบบเรขศิลป์

การใช้คำภาษาไทยที่มาแทนคำว่า graphic design จากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หมายถึง การออกแบบเรขศิลป์ ดังนี้

graphic คือ เรขศิลป์ , เลขศิลป์

เรข,เรขาก หมายถึง เขียน,งาม

เรขา หมายถึง ลาย,เส้น

ศิลป์,ศิลปะ หมายถึง ฝีมือ,ฝีมือทางการช่าง,การทำให้อัจฉริยะพิสดาร

จากความหมายสรุปได้ว่า การออกแบบเรขศิลป์ หมายถึง graphic design เรขศิลป์ ในชื่อที่รู้จักกันทั่วไปว่ากราฟิกดีไซน์ (Graphic Design) คือศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับการสื่อสารด้วยภาพและตัวอักษร คนทั่วไปมักคิดว่า Graphic Design กับ Computer Graphic (CG) เป็นสิ่งเดียวกัน แต่ความจริงแล้วเรขศิลป์สนใจเรื่อง การสื่อสารด้วยภาพและตัวอักษร ส่วน Computer Graphic สนใจเรื่องการสร้างภาพด้วยคอมพิวเตอร์โดยวิธีการออกแบบ และวิธีแก้ปัญหาการออกแบบโดยการนำเอารูปภาพประกอบ (Illustration) ภาพถ่าย (Photography) สัญลักษณ์ (Symbol) รูปแบบและขนาดของตัวอักษร (Typography) มาจัดวางเพื่อให้เกิดการนำเสนอข้อมูลอย่างชัดเจน เกิดผลดีต่อกระบวนการ สื่อความหมาย และแสดงคุณค่าทางการออกแบบอย่างตรงไปตรงมา งานออกแบบกราฟิก จึงมีลักษณะเฉพาะซึ่งมีวิธีการและวัตถุประสงค์ที่แตกต่างไปจากงานวิจิตรศิลป์ (Fine Arts) แต่ในบางกรณีผู้ออกแบบก็อาจจะสอดแทรกงานศิลปะแท้ๆ (Pure Arts) เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการออกแบบกราฟิกเพื่อใช้สำหรับกระบวนการสื่อสาร การเรียนรู้ การตลาด การโฆษณา การประชาสัมพันธ์ ฯลฯ ซึ่งอาจรวมกันเรียกว่า เป็นงานประยุกต์ศิลป์ (Apply Arts) ถ้าเป็นงานที่มีลักษณะเน้นหนักไปทางด้านธุรกิจ การพาณิชย์ ก็จะใช้เรียกว่าเป็นงานออกแบบพาณิชย์ศิลป์ (Commercial Arts) และถ้าเป็นการเน้นวัตถุประสงค์ในแง่ของการสร้างสรรค์สื่อเพื่อการสื่อความหมายก็จะ รวมเรียกว่าเป็นงานออกแบบทัศนสื่อสาร (Visual Communication Design)

งานเรขศิลป์ครอบคลุมสื่อกว้างมาก ๆ ทั้งสิ่งพิมพ์ โทรทัศน์ โทรศัพท์ เว็บไซต์ บ้ายโปสเตอร์ บรรจุภัณฑ์ ฯลฯ หรือเป็นทุกสิ่งทุกอย่างที่มองเห็นได้(โดยเฉพาะภาพกับตัวอักษร)และสื่อสารก็นับเป็นงานเรขศิลป์ได้ทั้งสิ้น

1. บรรทัดฐานในการออกแบบเรขศิลป์

ศิริพงษ์ พะยอมแย้ม (2537 : 1) กล่าวถึงงานกราฟิกว่าเป็นการกระทำให้เกิดเป็นรูปรอยด้วยการวาดเส้น การระบายสี การพิมพ์ ตลอดจนการถ่ายภาพ ลงบนพื้นผิววัสดุ 2 มิติ มนุษย์มีระดับความนึกคิดและสติปัญญาสูงกว่าสัตว์เดรัจฉาน จึงทำให้รู้จักการคิดสร้างสรรค์

(creative) และได้พัฒนาความคิดเป็นประดิษฐกรรม เพื่อตอบสนองความต้องการของชีวิต ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ด้าน

1.1 ด้านประโยชน์ใช้สอย (Function)

ข้อสำคัญในการออกแบบทั้ง งานออกแบบ กราฟิกนั้น ประโยชน์ใช้สอยมีอิทธิพลกับงานที่จะการออกแบบ เช่น งานออกแบบหนังสือ ต้องอ่านง่าย ตัวหนังสือชัดเจน หรือแม้กระทั่งงานออกแบบเว็บไซต์ ซึ่งถึงแม้จะสวยอย่างไร แต่ถ้าการทำงานของระบบไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้ใช้งานต้องเสียเวลานาน ก็ไม่นับว่าเป็นงานออกแบบเว็บไซต์ที่ดี หรืองานออกแบบซีดีรอม ถ้าปุ่มที่มีไว้สำหรับกดไปยังส่วนต่าง ๆ ของเนื้อหา นั้นวางเรียงอย่างกระจัดกระจาย ทำให้ยากในการงานอยู่เสมอ เช่นนี้ ก็เรียกว่าเป็นการออกแบบที่ไม่สนองต่อประโยชน์ใช้สอย เป็นงานออกแบบไม่ดี ดังนั้นนักออกแบบจึงต้องคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอยเป็นเรื่องสำคัญอันดับแรก ในการออกแบบเสมอ

1.2 ด้านสุนทรียภาพ (Aesthetic)

ในงานที่มีประโยชน์ใช้สอยดีพอ ๆ กัน ความงามจะเป็นเกณฑ์ตัดสิน คุณค่าของงาน โดยเฉพาะงานออกแบบกราฟิก ซึ่งถือเป็นงานออกแบบที่มีประโยชน์ใช้สอยน้อยกว่งานออกแบบด้านอื่น เช่น งานออกแบบผลิตภัณฑ์ งานออกแบบสถาปัตยกรรมต่าง ๆ ฯลฯ ความสวยงามจึงเป็นเรื่องสำคัญและมีอิทธิพลในงาน ออกแบบกราฟิกอย่างมาก

1.3 การสื่อความหมาย (communication)

เนื่องจากงานศิลปะนั้นจะมีคุณค่าก็ต่อเมื่อมันสื่อความหมายออกมาได้ งานกราฟิกก็คืองานศิลปะเช่นกัน การสื่อความหมายจึงเป็นสิ่งที่นักออกแบบขาดไม่ได้ในการออกแบบ ต่อให้งานที่ได้สวยงาม อย่างไม่สามารถตอบโจทย์ของงานออกแบบ หรือสื่อสิ่งที่ผู้ออกแบบคิดเอาไว้ได้ งานกราฟิกนั้นก็จะมีคุณค่าลดน้อยลงไป

การออกแบบบรรจุภัณฑ์

ในโลกธุรกิจยุคปัจจุบันที่มีการแข่งขันทางด้านการค้าสูง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความเข้มแข็งด้านการจัดการตลาด หรือการพัฒนารูปแบบคงจึ่งยังไม่เพียงพอ การพัฒนาบรรจุภัณฑ์จึงเป็นทางเลือกที่น่าสนใจเสริม เพื่อการยกระดับผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนขนาดกลางและขนาดเล็ก ให้มีความเข้มแข็งในการทำธุรกิจและขยายตลาด เบื้องต้นควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย ความเป็นมาตลอดจนความสำคัญของบรรจุภัณฑ์ เป็นแนวคิดในการเรียนรู้อดีต ศึกษาปัจจุบัน เพื่อก้าวไปในอนาคต ความเข้าใจเรื่องราวของบรรจุภัณฑ์ในบทนี้จะช่วยให้การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้เหมาะสม เกิดประสิทธิภาพสูงสุดเป็นทางเลือกของผู้ประกอบการ เล็งเห็นความสำคัญในการเลือกพัฒนาบรรจุภัณฑ์กับผลิตภัณฑ์ของตนเอง ได้อย่างโดดเด่นน่าสนใจ

1. ความหมายของการออกแบบบรรจุภัณฑ์

มีผู้เชี่ยวชาญได้ นิยามความหมายของการออกแบบ (Design) ไว้ ดังนี้

กูต (Good, 1973:165) กล่าวว่า การออกแบบ เป็นการวางแผนหรือกำหนดรูปแบบ รวมทั้งการตกแต่งในโครงสร้างรูปทรงของงานศิลปะ ทัศนศิลป์ดนตรี ตลอดจนวรรณกรรม

โกฟ (Gove, 1956 : 611) เป็นการจัดแต่งองค์ประกอบมูลฐานในการสร้างงาน ศิลปกรรม เครื่องจักร หรือประดิษฐ์กรรม

ศิริพงศ์ พะยอมแย้ม (2537 : 22) กล่าวว่า การออกแบบ หมายถึง กระบวนการทาง ความคิดในอันที่จะวางแผนรวบรวมองค์ประกอบทั้งหลายเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบเพื่อ สร้างสรรค์ หรือปรับปรุงประดิษฐ์กรรมต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพทั้งด้านประโยชน์ใช้สอยและ ด้านความงาม

วิรุณ ตั้งเจริญ (2539 : 20) กล่าวว่า การออกแบบ หมายถึง การวางแผนสร้างสรรค์ รูปแบบโดยการวางแผนจัดส่วนประกอบของการออกแบบให้สัมพันธ์กับประโยชน์ใช้สอย วัสดุ และการผลิต

มาโนช กงกะนันท์ (2538 : 27) กล่าวว่า การออกแบบ หมายถึง กระบวนการ สร้างสรรค์หนึ่งของมนุษย์ โดยมีทัศนธาตุและลักษณะธาตุเป็นองค์ประกอบ

สถาพร ตีบุญมี ณ ชุมแพ (2540 : 1) กล่าวว่า การออกแบบ หมายถึง เป็นการ สร้างสรรค์ที่มีผลปรากฏเป็นรูปธรรม คือ มีรูปร่างหรือรูปทรงซึ่งต้องใช้พื้นที่ในการดำรงรูปร่าง หรือรูปทรงนั้นๆ

พจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ (2530 : 596) การออกแบบ คือ การทำเป็น ดันแบบทำเป็นแผนผัง

2. ความหมายของบรรจุภัณฑ์

นิยามของคำว่าบรรจุภัณฑ์ (Packaging) มีนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญ ได้กล่าวไว้ ดังนี้

กองส่งเสริมอุตสาหกรรม (2517 : 19) กล่าวว่า บรรจุภัณฑ์ หมายถึง ภาชนะที่ใช้ในการขนส่ง ผลิตภัณฑ์ไปยังแหล่งใช้ประโยชน์ โดยความประหยัดและปลอดภัย

สุดาตวง เรืองรุจิระ (2529 : 128) กล่าวว่า บรรจุภัณฑ์ หมายถึง กิจกรรมต่างๆที่ เกิดขึ้น ตลอดขบวนการทางการตลาดที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบ สร้างสรรค์ภาชนะบรรจุหรือ หีบห่อให้กับผลิตภัณฑ์

ประชาติ ทิณบุตร (2531 : 20) กล่าวว่า บรรจุภัณฑ์ หมายถึง หน่วยรูปแบบของวัตถุ ภายนอกของผลิตภัณฑ์ ที่ทำหน้าที่ปกป้องคุ้มครอง หรือห่อหุ้มผลิตภัณฑ์ภายในไม่ให้เกิดความ เสียหาย สะดวกในการขนส่ง และเอื้อประโยชน์ในทางการค้าและต่อการบริโภค

ดารณี พานทอง (2524 : 29) กล่าวว่า บรรจุภัณฑ์ คือ สิ่งห่อหุ้มหรือบรรจุ ผลิตภัณฑ์รวมทั้งภาชนะที่ใช้ในการขนส่งผลิตภัณฑ์จากแหล่งผู้ผลิตไปยังแหล่งบริโภคหรือ

แหล่งใช้ประโยชน์ เพื่อวัตถุประสงค์เบื้องต้นในการป้องกันและรักษาผลิตภัณฑ์ให้คงสภาพ ตลอดจนคุณภาพใกล้เคียงกัน เมื่อแรกผลิตให้มากที่สุดนอกจากนี้อาจกล่าวได้ว่า หีบห่อหรือบรรจุภัณฑ์เป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งในกระบวนการผลิตและหีบห่อ อาจสร้างขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ทางการตลาด วัตถุประสงค์ทางการเก็บรักษา เป็นต้น

ชัยศักดิ์ เชื้อชานา (2547 : 9) กล่าวว่า บรรจุภัณฑ์คือการห่อหุ้มตัวสินค้าที่มีบทบาทในการส่งเสริมด้านการขาย เพิ่มยอดสินค้าให้มากขึ้น

ศูนย์บริการและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ (2549 : 7) กล่าวว่าบรรจุภัณฑ์เป็นวัสดุ หรือ ภาชนะที่ใช้ในการรองรับบรรจุหรือหีบห่อสิ่งของสำหรับการเก็บ การใช้งาน การขนส่ง การกระจายสินค้า การตลาด และการจำหน่ายบรรจุภัณฑ์ทำหน้าที่เป็นสิ่งที่นำพาสินค้าจากแหล่งผลิตไปยังจุดขาย บรรจุภัณฑ์จึงจัดเป็นส่วนหนึ่งของวงจรการค้า

สมพงษ์ เฟื่องอารมณ์ (2550 : 9) กล่าวว่า การบรรจุภัณฑ์ (packaging) คือ กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตลอดกระบวนการตลาด ในการใช้วัสดุชนิดใดชนิดหนึ่งมาสรรค์สร้างภาชนะบรรจุหรือหีบห่อให้กับผลิตภัณฑ์ เพื่อป้องกันความเสียหายของผลิตภัณฑ์รักษาคุณภาพ เกิดความสะดวกในการใช้สอย สะดวกในการขนส่งและเพื่อการสื่อสารต่าง ๆ และการตลาด โดยใช้ค่าใช้จ่ายที่เหมาะสมโดยใช้ทั้งศาสตร์ ศิลป์ และเทคโนโลยีร่วมกัน

จรรยา โกสีย์ไกรนิรมล (2528 : 109) กล่าวว่า บรรจุภัณฑ์ คือการนำเอาวัสดุ เช่น กระดาษ พลาสติก แก้ว โลหะ ไม้ ประกอบเป็นภาชนะห่อหุ้มสินค้า เพื่อประโยชน์ในการใช้สอยที่มีความแข็งแรง สวยงามได้สัดส่วนที่ถูกต้องสร้างภาพพจน์ที่ดี มีภาษาในการติดต่อสื่อสาร และทำให้เกิดความพึงพอใจ จากผู้ซื้อสินค้านอกจากนี้ยังมีผู้นิยามความหมายของบรรจุภัณฑ์ในอีกหลายความหมาย ได้แก่

การบรรจุภัณฑ์ หมายถึง การออกแบบสร้างสรรค์ภาชนะบรรจุ หรือหีบห่อให้กับผลิตภัณฑ์

การบรรจุภัณฑ์ หมายถึง การนำวัสดุ (เช่น กระดาษ แก้ว โลหะ) มาประกอบเป็นภาชนะห่อหุ้มสินค้า เพื่อประโยชน์ด้านความแข็งแรง สวยงาม สร้างความพึงพอใจจากผู้ซื้อสินค้านั้น

บรรจุภัณฑ์ หมายถึง สิ่งห่อหุ้ม หรือบรรจุผลิตภัณฑ์ รวมถึงภาชนะที่ใช้เพื่อการขนส่งผลิตภัณฑ์ จากแหล่งผลิต ไปยังแหล่งผู้บริโภคเพื่อประโยชน์ในการป้องกัน รักษาผลิตภัณฑ์ไม่ให้ชำรุดเสียหาย

3. ความหมายการออกแบบบรรจุภัณฑ์

การออกแบบบรรจุภัณฑ์ (packaging design) หมายถึงการกำหนดรูปแบบและโครงสร้างของบรรจุภัณฑ์ให้สัมพันธ์กับหน้าที่ใช้สอยของผลิตภัณฑ์ เพื่อการคุ้มครองป้องกันไม่ให้สินค้าเสียหายและเพิ่มคุณค่าด้านจิตวิทยาต่อผู้บริโภค โดยอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์ในการสร้างสรรค์

4. วัตถุประสงค์ของการออกแบบบรรจุภัณฑ์

4.1 เพื่อสร้างบรรจุภัณฑ์ให้สามารถเอื้อประโยชน์ด้านหน้าที่ใช้สอยได้ดี มีความปลอดภัย ประหยัดและมีประสิทธิภาพ

4.2 เพื่อสร้างบรรจุภัณฑ์ให้สามารถสื่อสารและสร้างผลกระทบต่อผู้บริโภคโดยใช้ความรู้แขนงศิลปะเข้ามาสร้างคุณลักษณะ เช่น มีเอกลักษณ์มีลักษณะพิเศษที่ดึงดูดและสร้างการจดจำตลอดจนเข้าถึงความหมายและคุณประโยชน์ของผลิตภัณฑ์

4.3 เพื่อปกป้องคุ้มครองและรักษาคุณภาพสินค้า

4.4 เป็นตัวชี้บ่งและสื่อสารรายละเอียดสินค้า ดึงดูดผู้บริโภค แสดงถึงภาพลักษณ์

4.5 เป็นต้นทุนในการผลิตสินค้า เมื่อบรรจุภัณฑ์ดีเยี่ยมมีส่วนช่วยให้มูลค่าสินค้าสูงขึ้น

5. ประเภทของบรรจุภัณฑ์

การแบ่งบรรจุภัณฑ์แบ่งได้หลายวิธี เช่น แบ่งประเภทตามลักษณะกรรมวิธีการผลิต และวิธีการขนถ่ายผลิตภัณฑ์ การแบ่งและเรียกชื่อบรรจุภัณฑ์ อาจแตกต่างกันออกไป แต่มีวัตถุประสงค์หลักที่คล้ายกัน คือ เพื่อป้องกันผลิตภัณฑ์ เพื่อจำหน่ายผลิตภัณฑ์และเพื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ แบ่งออกได้ ดังนี้

5.1 บรรจุภัณฑ์เฉพาะหน่วย

บรรจุภัณฑ์จะห่อหุ้มและสัมผัสกับผลิตภัณฑ์โดยตรง บรรจุภัณฑ์ชั้นในจะทำหน้าที่หลักในการป้องกันสินค้าจากความชื้นและอากาศ ที่จะทำให้ผลิตภัณฑ์เสียคุณภาพ คุณลักษณะมีรูปร่างลักษณะต่าง ๆ เช่น เป็นขวด กระป๋อง หลอด ถัง กล่อง การออกแบบสามารถทำให้มีลักษณะพิเศษเฉพาะหรือทำให้มีรูปร่างที่เหมาะสมแก่การจับถือ และอำนวยความสะดวกต่อการใช้ผลิตภัณฑ์ภายใน พร้อมทั้งทำหน้าที่ให้ความปกป้องแก่ผลิตภัณฑ์โดยตรง

5.2 บรรจุภัณฑ์ชั้นใน

ทำหน้าที่ในการห่อหุ้มบรรจุภัณฑ์ชั้นในไม่ให้ได้รับแรงกระแทกจากภายนอก บรรจุภัณฑ์ชั้นที่สองมีหน้าที่รวบรวมบรรจุภัณฑ์ชั้นแรกไว้ด้วยกัน หรือเป็นชุดในการจำหน่ายรวมตั้งแต่ 2 - 24 ชั้นขึ้นไป โดยมีวัตถุประสงค์ชั้นแรกคือ ป้องกันรักษาผลิตภัณฑ์จากความชื้น ความร้อน แสง แรงกระทบกระเทือน และอำนวยความสะดวกแก่การขายปลีกย่อย เพื่อความสะดวกในการป้องกันและขนส่ง และทำหน้าที่ขายด้วยจึงต้องทำการออกแบบให้สวยงามดึงดูดใจผู้บริโภค เช่น กล่องบรรจุเครื่องดื่มกระป๋องชนิด 6 กระป๋อง กล่องกาแฟชนิด 50 ซองหรือกล่องบรรจุหลอดยาสีฟัน

5.3 บรรจุภัณฑ์ชั้นนอกสุด

บรรจุภัณฑ์ที่เป็นหน่วยรวมขนาดใหญ่ ทำหน้าที่ในการป้องกันผลิตภัณฑ์ การขนถ่ายสินค้าเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็วในระหว่างการขนส่ง ลักษณะของบรรจุภัณฑ์นี้ ได้แก่ หีบ ไม้ลัง กล่องกระดาษค่อนข้างขนาดใหญ่ที่บรรจุสินค้าไว้ภายใน

6. ความเป็นมาของบรรจุกัณฑ์

ความเป็นมาของบรรจุกัณฑ์ได้จากการสังเกตธรรมชาติสิ่งแวดล้อมรอบตัว แรงแบบันดาลใจของมนุษย์ที่มีต่อบรรจุกัณฑ์เริ่มแรก จากการสังเกตธรรมชาติ ได้แก่ รูปทรงของไขรูปทรงโค้งของเปลือกไข่ทำหน้าที่คอยปกป้องแรงกระแทกของไข่ไม่ให้ส่งผลรุนแรงต่อเนื้อไขภายใน ลักษณะที่รีของเปลือกไข่ทำให้ไขกลิ้งได้ไม่สะดวก พื้นผิวของเปลือกไข่มีรูพรุนทำให้มีอากาศภายในอย่างเหมาะสม รูปโค้งของเปลือกไข่ทำให้ความอบอุ่นจากการกักเก็บไปอย่างทั่วถึง เนื้อไขขาวภายในมีความเหลวหนืดทำหน้าที่ปกป้องไข่แดงสิ่งที่ปรากฏในธรรมชาติอีกอย่างหนึ่ง ได้แก่ ผักถั่วลันเตาที่นับว่าเป็นบรรจุกัณฑ์ที่สมบูรณ์แบบ เม็ดถั่วภายในเรียงตัวเป็นแถวตัวผักมีลักษณะเปรียบเหมือนเคลือบฟิล์ม 2 ชั้น โดยมีชั้นนอกที่แข็งและชั้นในที่อ่อนนุ่ม ภายในผักถั่วมีการปรับสภาพอากาศที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของเมล็ดถั่ว

ในการดำรงชีวิตของมนุษย์มีความจำเป็นที่ต้องบริโภคอาหาร ทำให้มนุษย์เรียนรู้การแก้ปัญหาและพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในการบริโภค โดยการดัดแปลงสิ่งของที่อยู่รอบตัวด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การใช้ใบไม้ เปลือกไม้ เปลือกหอย กระบอไม้ กระเพาะสัตว์ มาผูกมัด เพื่อประกอบารรับประทานอาหาร และพัฒนาตกแต่ง ประดิษฐ์ เปลี่ยนแปลง ให้เหมาะสมกับการใช้สอยมากขึ้นรวมถึงการอำนวยความสะดวกในการเก็บรักษาและเคลื่อนย้ายอาหาร ได้แก่ การนำเอาส่วนต่างๆ ของพืชหรือสัตว์ มาขัดสาน เย็บ มัด ห่อหุ้ม เป็นกระเจาดชะลอม สิ่งห่อหุ้ม ซึ่งถือเป็นบรรจุกัณฑ์ในยุคแรกๆ

บรรจุกัณฑ์ยุคแรกเกี่ยวข้องกับมนุษย์โครมันยอง (Cromangnon) ที่รู้จักการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นพวกแรก ซึ่งมีอายุประมาณ 10,000-20,000 ปีก่อนคริสตกาล เมื่อมีการผลิตก็สืบเนื่องต่อการแลกเปลี่ยนและค้าขายผลผลิต อันส่งผลต่อการคิดค้นบรรจุกัณฑ์เพื่อใช้สอยจากหลักฐานที่ปรากฏในสมัยประวัติศาสตร์ พบว่าเรื่องราวของภาพเขียนภายในพีระมิดในสมัยอียิปต์โบราณ มีภาพเขียนแสดงเรื่องราวการใช้ใบปาล์มห่อมัดไก่สด เพื่อป้องกันการเน่าเสียปรากฏอยู่ด้วย ได้มีการค้นพบหลักฐานหลายอย่างในสมัยกรีกและโรมัน จากซากเรือที่จมในทะเลเมดิเตอร์เรเนียน อันเป็นเส้นทางค้าขายสินค้าในยุคนั้น พบสิ่งของต่างๆ ที่คาดว่าบรรจุกัณฑ์ ได้แก่ ถังไม้ ลังไม้ ภาชนะเครื่องแก้ว เป็นต้น

7. ยุคสมัยของบรรจุกัณฑ์

การแบ่งยุคสมัยของบรรจุกัณฑ์ จากการใช้วัสดุทำบรรจุกัณฑ์ จำแนกออก ได้ดังนี้ ยุคโบราณมนุษย์ยุคแรกใช้บรรจุกัณฑ์ที่ได้จากวัสดุธรรมชาติ เช่น ใบไม้ เปลือกหอย หนัังสัตว์ เปลือกผลไม้ ไม้ที่กลวง ในอดีตมนุษย์ยังไม่รู้จักการเพาะปลูก จึงต้องออกหาอาหารในป่า จึงได้คิดหาสิ่งรอบตัวมาช่วยในการขนของเพื่อให้ได้ของคราวละมาก ๆ

การใช้วัสดุบรรจุกัณฑ์ที่ได้จากพืชในท้องถิ่น ประมาณ 5,000 ปี ก่อนพุทธกาล นำวัสดุจากพืชและสัตว์ มาทำ ตะกร้า ถุง กระสอบ มนุษย์เริ่มประยุกต์สิ่งรอบตัวเดิมให้สะดวกต่อ

การใช้งานและ มีการใช้ดินเผา เพื่อทำภาชนะบรรจุภัณฑ์ เพื่อความทนทานมากขึ้น ปรากฏหลักฐานการใช้เครื่องปั้นดินเผาในประเทศกรีซ ประมาณ 2,000 ปี ก่อนพุทธกาล เริ่มใช้บรรจุภัณฑ์แก้ว ในอารยธรรมแถบดินแดนเมโสโปเตเมียค้นพบเม็ดแก้วแต่ใช้ทำเป็นเครื่องประดับ

7.1 ยุคก่อนคริสตกาล ประมาณ 500 ปี เริ่มผลิตแก้วด้วยการเป่าแก้ว

ประมาณ 600 ปี ก่อนคริสตกาล เริ่มมีการผลิตกระดาษ ครั้งแรก ในดินแดนอียิปต์โบราณ และประเทศจีนโบราณ

ยุคเริ่มแรก

ค.ศ. 1702 เริ่มมีการผลิตบรรจุภัณฑ์กระดาษขึ้นใช้

ค.ศ. 1809 ใช้บรรจุภัณฑ์กระป๋อง สนองการค้นพบวิธีการถนอมอาหารด้วยความร้อน

ค.ศ. 1871 มีการจดลิขสิทธิ์ในการผลิตกล่องกระดาษลูกฟูก

ค.ศ. 1892 นายวิลเลียมเพ็นเทอร์ ชาวสหรัฐอเมริกา คิดค้นฝาจีบใช้กับขวดแก้วสำเร็จ

ค.ศ. 1894 มีการใช้กล่องกระดาษลูกฟูก เป็นบรรจุภัณฑ์เพื่อการขนส่งทางรถไฟ

ค.ศ. 1898 ใช้บรรจุภัณฑ์ระบบสุญญากาศ สำหรับยาสูบ ในประเทศอังกฤษ

ยุคปัจจุบัน ค.ศ.1960 ผลิตถุงพลาสติกที่สามารถต้มในน้ำร้อนได้ ค.ศ. 1963 เริ่มผลิตกระป๋องอะลูมิเนียม สำหรับเครื่องดื่มและกระป๋องสเปรย์

7.2 ยุคคลาสสิก (ระหว่างช่วง ค.ศ.1960 – 1989) เริ่มมีการแบ่งบรรจุสินค้า มีการบ่งบอกยี่ห้อและสรรพคุณบนบรรจุภัณฑ์ พัฒนาการป้องกันบรรจุ ใช้เป็นบรรจุภัณฑ์สำหรับบุหรีและขนมปังกรอบ เกิดหลอดบีบ (Collapsible Tube) ใช้เป็นบรรจุภัณฑ์สำหรับยาสีฟัน เริ่มมีการขึ้นรูปของกระดาษ โดยเริ่มแรกมีลักษณะเป็นกล่อง

7.3 ยุคนุโว (ระหว่างช่วง ค.ศ. 1900 – 1919)ใช้ซิลปะอาร์ตนูโว ซึ่งมีลักษณะวิจิตรบรรจงนิยมใช้เส้นโค้งเลียนแบบธรรมชาติ เกิดบรรจุภัณฑ์ชนิดใหม่คือ อลูมิเนียม ฟอยล์ (Aluminium Foil) และ เซลโลเฟรน ฟิล์ม (Cellophane Film)

7.4 ยุคเดคโค (ระหว่างช่วง ค.ศ. 1920 – 1929) ฟิล์มบางใส นิยมใช้ในห่อขนมหรือหุ้มรอบซองและกล่อง ใช้อลูมิเนียมทำหลอดยาสีฟัน ออกแบบกล่องกระดาษแข็งเคลือบไขสำหรับสินค้าที่ต้องการเก็บไว้ได้นาน ใช้ถ้วยกระดาษบรรจุไอศกรีม นม

7.5 ยุคเทคโนโลยีและนักออกแบบสร้างสรรค์ (ระหว่างช่วง ค.ศ. 1960–1989) นิยมบรรจุภัณฑ์ขวดพลาสติก กล่องกระดาษเคลือบไข กระป๋องโลหะนำมาบรรจุเครื่องดื่ม มีการใช้อลูมิเนียมฟอยล์ แพร์หลายยิ่งขึ้น เริ่มมีการใช้ฝาขวดที่เป็นอลูมิเนียม และฝาขวดชนิดฝาเกลียว ขวดพลาสติก เพทบรรจุภัณฑ์สำหรับเครื่องดื่มน้ำอัดลม บรรจุภัณฑ์พลาสติกระบบ

บรรจุภัณฑ์สูญญากาศ ค.ศ. 1981 เริ่มมีการนำกล่องกระดาษประกบกับฟิล์มพลาสติก เพื่อทำบรรจุภัณฑ์นมและเครื่องดื่ม

7.6 ยุคปัจจุบัน (ระหว่างช่วง ค.ศ.1990-1999) ให้ความสำคัญกับบรรจุภัณฑ์ปลอดภัย เชื่อ คำนึงความปลอดภัยของผู้บริโภค นิยมใช้บรรจุภัณฑ์น้ำหนักเบา แบ่งการบรรจุออกเป็นหน่วยย่อย คำนึงถึงความสะดวกสบาย ความสวยงามมากขึ้น อีกทั้งยังคำนึงถึงต้นทุนบรรจุภัณฑ์และการนำบรรจุภัณฑ์กลับมาใช้ใหม่ใช้หลัก 3 R (Recycle - Reuse - Reduce) เน้นสุขภาพของผู้บริโภค รูปแบบ ดึงดูดความสนใจ ใช้กราฟิกและรูปร่างแปลกใหม่ สิ่งแวดล้อมเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

จุดเด่นของบรรจุภัณฑ์ปี ค.ศ. 2003 บรรจุภัณฑ์มีรูปร่าง สี สันแปลกใหม่ เล่นลวดลายและกราฟิก พกพาง่าย สะดวกต่อการใช้งาน ขนาดเล็กลงมีการใช้วัสดุร่วม บรรจุภัณฑ์สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีหลากหลายเพิ่มทางเลือกให้กับผู้บริโภค

จากอดีตถึงปัจจุบัน พัฒนาการของการออกแบบบรรจุภัณฑ์ มีความเจริญก้าวหน้าอย่างมาก สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก จากสังคมเกษตรกรรมสู่สังคมอุตสาหกรรม และกำลังก้าวสู่สังคมวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์รูปแบบและการใช้วัสดุแปลกใหม่ในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ ที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ แนวคิดเดิมในการออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อความจำเป็นในการดำรงชีวิต เปลี่ยนแปลงเป็นการออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อการค้า การขนส่ง การป้องกันตัวสินค้า มีระบบการออกแบบบรรจุภัณฑ์ และการพัฒนาวัสดุและเทคโนโลยีในการผลิตบรรจุภัณฑ์ หากจะสรุปปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนารูปแบบของการออกแบบบรรจุภัณฑ์แบ่งออกเป็น ความก้าวหน้าของกรรมวิธีการผลิตกระดาษ และ ศิลปะการพิมพ์

การพัฒนาบรรจุภัณฑ์อย่างเป็นระบบ มีมานานกว่าสองศตวรรษแล้ว โดยเริ่มต้นจากการ ที่ผู้ผลิตสินค้าต้องการ ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค ถึงแม้ว่าการทำงานของบรรจุภัณฑ์นั้น จะมีไว้เพียงเพื่อบรรจุ และเก็บรักษาผลิตภัณฑ์ ปัจจุบันได้มีการพัฒนา และเพิ่มความหลากหลายมากขึ้นกว่าที่เคยมีมา ความก้าวหน้า ของเครือข่ายการคมนาคมขนส่งในโลกทุกวันนี้ รวมไปถึงความซับซ้อน ของการค้าปลีก สมัยใหม่ ทำให้การบรรจุภัณฑ์มีความสำคัญมากที่สุด ในการเก็บรักษาและป้องกัน ไม่ให้ผลิตภัณฑ์เกิดความเสียหาย ระหว่างการขนส่งจากโรงงานผลิต ไปยังร้านค้าปลีกหรือผู้บริโภค นอกจากนี้บรรจุภัณฑ์ ยังถูกใช้ให้เป็นสื่อโฆษณา ที่สามารถเคลื่อนที่ได้ ป้องกันไม่ให้ผลิตภัณฑ์มีรอยขีดข่วน แสดงรายละเอียด การใช้ หรือแม้แต่เป็นส่วนหนึ่งของผลิตภัณฑ์เอง

ต้นกำเนิดของการบรรจุภัณฑ์ จากวันที่ย้อนกลับไปในอดีต ช่วงปลายศตวรรษที่สิบแปดในยุคของการปฏิวัติอุตสาหกรรม ได้ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในอุตสาหกรรมการผลิต ขณะที่ก่อนหน้านี้ กระบวนการผลิตส่วนใหญ่ที่เป็นงานหนัก ต้องอาศัยแรงงานของกรรมกร และผลผลิตที่ได้ ก็มีจำนวนน้อย เครื่องจักรที่สามารถผลิตสินค้าจำนวน

มาก จึงได้ถูกนำไปใช้ เพื่อเพิ่มจำนวนการผลิตของผลิตภัณฑ์ประเภทเดียวกัน ไม่เพียงแต่ผลิตสินค้า อย่างเดียวเท่านั้นยังรวมไปถึงการผลิตบรรจุภัณฑ์ด้วย

ในช่วงแรกอาหารจะนำไปบรรจุ ในภาชนะโลหะที่ปิดผนึกและถูกหลัก่อนามัย คือกระป๋องบรรจุอาหารที่ทำจากตีบุกหรือกล่องกระดาษแข็ง ได้มีการนำไปใช้กันอย่างกว้างขวางเพราะมีน้ำหนักเบาและสามารถพิมพ์ข้อมูลหรือภาพที่ปลงบนกระดาษ บนแผ่นกระดาษได้ง่ายและเป็นการประหยัดพื้นที่อีกด้วย กล่องโลหะก็ได้รับการพัฒนาขึ้นอย่างกว้างขวาง เช่น เดียวกันในเวลานั้น เพราะเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ดีกว่าการใช้กล่องกระดาษแข็ง โดยเฉพาะสินค้าที่บูตเน่าได้ เช่น ขนมปังกรอบ หรือ ขนมหวาน ส่งผลให้ระดับความต้องการที่จะเก็บรักษาสินค้าเพิ่มจำนวนมากขึ้น

ปัจจุบันนี้เทคนิค ในการผลิตได้ก้าวไกล ทำให้บรรจุภัณฑ์โลหะเหล่านี้ มีรูปแบบหรือรูปทรงต่างๆได้ตามต้องการ ด้วยการนำเทคนิคคอมพิวเตอร์มาช่วยในการผลิต รวมถึงพลาสติกที่ได้ รับการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น จนสามารถนำมาใช้สอยในทุกวันนี้

เทคนิคการพิมพ์ที่เจริญก้าวหน้ามาตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 19 ต้องการพัฒนาในเรื่องเทคนิคการพิมพ์บรรจุภัณฑ์ที่มีความรวดเร็ว ตรายผลิตภัณฑ์หรือยี่ห้อที่ติดอยู่บนภาชนะบรรจุภัณฑ์ไม่ว่าจะเป็นวัสดุ ประเภท ขวดแก้ว หม้อดินเผา กล่อง กระป๋องโลหะ กล่องกระดาษแข็ง หรือกระดาษห่อธรรมดาๆ ต้องมีฉลากที่จะบอกยี่ห้อของผลิตภัณฑ์นั้น ส่งผลในเรื่องของการเพิ่มคุณค่ามูลค่าและความสนใจให้กับสินค้าทั่วไป

การพิมพ์รูปภาพและข้อมูลบนบรรจุภัณฑ์ มีความสำคัญต่อการรับรู้ตราสัญลักษณ์ ยี่ห้อ และรายละเอียดของสินค้าให้เหมาะสมพอดี การพัฒนาของการพิมพ์สีทำให้ผู้ออกแบบ ได้สร้างสรรค์รูปแบบสำหรับผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจยิ่งขึ้น

ปัจจุบันเครื่องหมายการค้าหรือตราของผลิตภัณฑ์ ได้กลายมาเป็นส่วนสำคัญเท่ากับตัวของผลิตภัณฑ์ และเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกซื้อของผู้บริโภค รูปแบบที่ประสบความสำเร็จที่มีอยู่มากมาย มิติใหม่ของการบรรจุภัณฑ์ คือการนำหลักการทางศิลปะและการออกแบบมาพัฒนารูปภาพบรรจุภัณฑ์ให้ได้รูปแบบมาตรฐาน ให้เป็นที่ยอมรับกันในปัจจุบันพร้อมไปกับความใหญ่โตและความสลับซับซ้อนของระบบธุรกิจอุตสาหกรรม สื่อโฆษณา การแข่งขันเพื่อช่วงชิงส่วนแบ่งตลาด

ทฤษฎีสี

ศิริพงศ์ พะยอมแย้ม (2537 : 70-79) สี (Colour) หมายถึง ลักษณะกระทบต่อสายตาให้เห็นเป็นสีมีผลถึงจิตวิทยา คือมีอำนาจให้เกิดความเข้มของแสงที่อารมณ์และความรู้สึกได้ การที่ได้เห็นสีจากสายตาสายตาจะส่งความรู้สึกไปยังสมองทำให้เกิดความรู้สึก ต่าง ๆ ตามอิทธิพลของสี เช่น สดชื่น ร้อน ดินแดน เศร้า สีมีความหมายอย่างมากเพราะศิลปินต้องการใช้สีเป็นสื่อสร้างความประทับใจในผลงานของศิลปินและสะท้อนความประทับใจนั้นให้บังเกิดแก่ผู้ดู

มนุษย์เกี่ยวข้องกับสีต่างๆ อยู่ตลอดเวลาเพราะทุกสิ่งที่อยู่รอบตัวนั้นล้วนแต่มีสีอันแตกต่างกันมากมาย สีเป็นสิ่งที่ควรศึกษาเพื่อประโยชน์กับตนเองและ ผู้สร้างงานจิตรกรรมเพราะ เรื่องราวของสีนั้นมีหลักวิชาเป็นวิทยาศาสตร์จึงควรทำความเข้าใจวิทยาศาสตร์ ของสีจะบรรลุผลสำเร็จในงานมากขึ้น ถ้าไม่เข้าใจเรื่องสีดีพอสมควร ถ้าได้ศึกษาเรื่องสีดีพอแล้ว งานศิลปะก็จะประสบความสำเร็จ ความสมบูรณ์เป็นอย่างยิ่ง

1. คุณลักษณะของสี

สีแท้ (Hue) คือ สีที่ยังไม่ถูกสีอื่นเข้าผสม เป็นลักษณะของสีแท้ที่มีความสะอาดสดใส เช่น แดง เหลือง น้ำเงินสีอ่อนหรือสีจาง (Tint) ใช้เรียกสีแท้ที่ถูกผสมด้วยสีขาว เช่น สีเทา , สีชมพูสีแก่ (Shade) ใช้เรียกสีแท้ที่ถูกผสมด้วยสีดำ เช่น สีน้ำตาล

2. ประวัติความเป็นมาของสี

มนุษย์เริ่มมีการใช้สีตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ มีทั้งการเขียนสีลงบนผนังถ้ำ ผงหิน บนพื้นผิวเครื่องปั้นดินเผา และที่อื่นๆ ภาพเขียนสีบนผนังถ้ำ (Rock Painting) เริ่ม ทำตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ในทวีปยุโรป โดยคนก่อนสมัยประวัติศาสตร์ในสมัยหินเก่าตอนปลาย ภาพเขียนสีที่มีชื่อเสียงในยุคนี้พบที่ประเทศฝรั่งเศสและประเทศสเปนในประเทศไทย กรมศิลปากรได้สำรวจพบภาพเขียนสีสมัยก่อนประวัติศาสตร์บนผนังถ้ำ และ เฝิงหินในที่ต่างๆ จะมีอายุระหว่าง 1500-4000 ปี เป็นสมัยหินใหม่และยุคโลหะได้ค้นพบตั้งแต่ปี พ.ศ. 2465 ครั้งแรกพบบนผนังถ้ำในอ่าวพังงา ต่อมาก็ค้นพบอีกซึ่งมีอยู่ทั่วไป เช่น จังหวัดกาญจนบุรี อุทัยธานี เป็นต้นสีที่เขียนบนผนังถ้ำส่วนใหญ่เป็นสีแดง นอกนั้นจะมีสีส้ม สีเลือดหมู สีเหลือง สีน้ำตาล และสีดำสบนเครื่องปั้นดินเผา ได้ค้นพบการเขียนลายครั้งแรกที่บ้านเชียงจังหวัดอุดรธานีเมื่อปี พ.ศ. 2510 สีที่เขียนเป็นสีแดงเป็นรูปลายก้านขดจิตรกรรมฝาผนังตามวัดต่างๆ สมัยสุโขทัยและอยุธยา มีหลักฐานว่า ใช้สีในการเขียนภาพหลายสี แต่ก็อยู่ในวงจำกัดเพียง 4 สี คือ สีดำ สีขาว สีดินแดง และสีเหลืองในสมัยโบราณนั้น ช่างเขียนจะเอาวัตถุต่างๆ ในธรรมชาติมาใช้เป็นสีสำหรับเขียนภาพ เช่น ดินหรือหินขาวใช้ทำสีขาว สีดำก็เอามาจากเขม่าไฟ หรือจากตัวหมึกจีน เป็นชาติแรกที่พยายามค้นคว้าเรื่องสีธรรมชาติได้มากกว่าชาติอื่นๆ คือ ใช้หินนำมาบดเป็นสีต่างๆ สีเหลืองนำมาจากยางไม้ รงหรือรงทอง สีครามก็นำมาจากต้นไม้ส่วนใหญ่แล้วการค้นคว้าเรื่องสีก็เพื่อที่จะนำมาใช้ ย้อมผ้าต่างๆ ไม่นิยมเขียนภาพเพราะเงินมีคติในการเขียนภาพเพียงสีเดียวคือ สีดำโดยใช้หมึกจีนเขียน สีสามารถแยกออกเป็น 2 ประเภทคือ สีธรรมชาติ และสีที่มนุษย์สร้างขึ้น

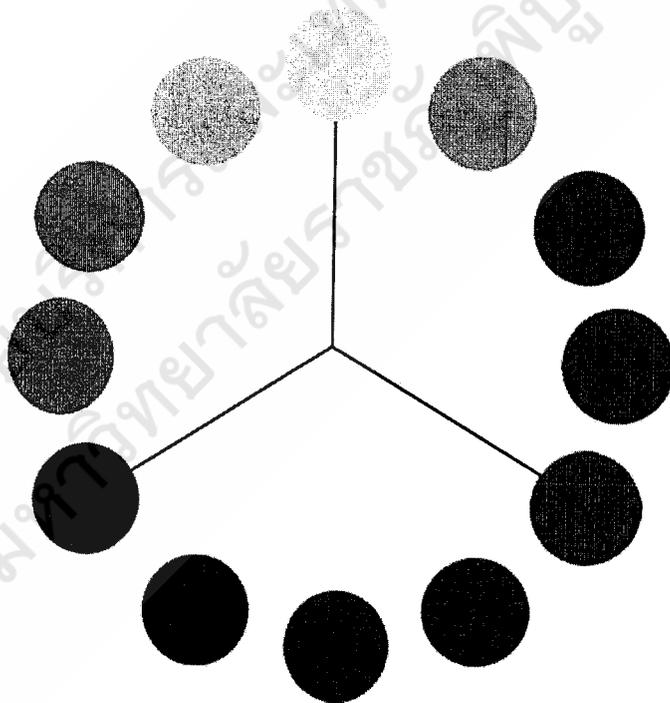
สีธรรมชาติเป็นสีที่เกิดขึ้นเองธรรมชาติ เช่น สีของแสงอาทิตย์ สีของท้องฟ้ายามเช้า เย็น สีของรุ่งกึนน้ำ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเองธรรมชาติ ตลอดจนถึงสีของ ดอกไม้ ต้นไม้ พื้นดิน ท้องฟ้า น้ำทะเล สีที่มนุษย์สร้างขึ้น หรือได้สังเคราะห์ขึ้น เช่น สีวิทยาศาสตร์ มนุษย์ได้ทดลองจากแสงต่างๆ เช่น ไฟฟ้า นำมาผสมโดยการทอแสงประสานกัน นำมาใช้ประโยชน์ในด้านการละคร การจัดฉากเวที โทรทัศน์ การตกแต่งสถานที่แม่สี (Primaries) สีต่างๆนั้นมีอยู่มากมาย

แหล่งกำเนิดของสีและวิธีการผสมของสีตลอดจนรู้สึกที่มีต่อสีของมนุษย์แต่ละกลุ่มย่อมไม่เหมือนกัน สีต่างๆที่ปรากฏนั้นย่อมเกิดขึ้นจากแม่สีในลักษณะที่แตกต่างกันตามชนิดและประเภทของสีนั้น แม่สี คือ สีที่นำมาผสมกันแล้วทำให้เกิดสีใหม่ ที่มีลักษณะแตกต่างไปจากสีเดิมแม่สี มีอยู่ 2 ชนิด คือ

1. แม่สีของแสง เกิดจากการหักเหของแสงผ่านแท่งแก้วปริซึม มี 3 สี คือ สีแดง สีเหลือง และสีน้ำเงิน อยู่ในรูปของแสงรังสี ซึ่งเป็นพลังงานชนิดเดียวที่มีสีคุณสมบัติของแสงสามารถนำมาใช้ ในการถ่ายภาพ ภาพโทรทัศน์ การจัดแสงสีในการแสดงต่าง ๆ เป็นต้น

2. แม่สีวัตถุธาตุ เป็นสีที่ได้มาจากธรรมชาติ และจากการสังเคราะห์โดยกระบวนการเคมี มี 3 สี คือ สีแดง สีเหลือง และสีน้ำเงิน แม่สีวัตถุธาตุเป็นแม่สีที่นำมาใช้งานกันอย่างกว้างขวาง ในวงการศิลปะ วงการอุตสาหกรรม ฯลฯ แม่สีวัตถุธาตุ เมื่อนำมาผสมกันตามหลักเกณฑ์ จะทำให้เกิด วงจรสี ซึ่งเป็นวงสีธรรมชาติ เกิดจากการผสมกันของแม่สีวัตถุธาตุ เป็นสีหลักที่ใช้งานกันทั่วไป ในวงจรสี จะแสดงสิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ ดังภาพ 45

วงจรสี (Colour Circle)

ภาพ 45 วงจรสี

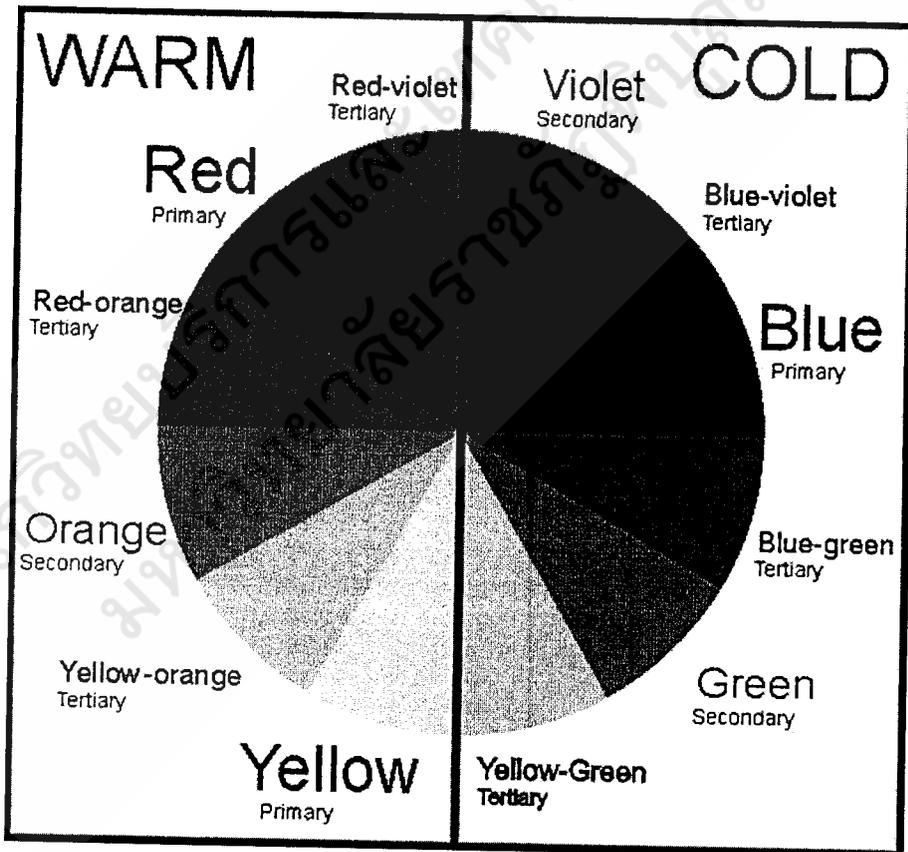
ที่มา : <http://ananao.lnwshop.com>

สีขั้นที่ 1 คือ แม่สี ได้แก่ สีแดง สีเหลือง สีน้ำเงิน

สีขั้นที่ 2 คือ สีที่เกิดจากสีขั้นที่ 1 หรือแม่สีผสมกันในอัตราส่วนที่เท่ากัน จะทำให้เกิดสีใหม่ 3 สี ได้แก่ สีแดง ผสมกับสีเหลือง ได้สี ส้ม สีแดง ผสมกับสีน้ำเงิน ได้สีม่วง สีเหลือง ผสมกับสีน้ำเงิน ได้สีเขียว

สีขั้นที่ 3 คือ สีที่เกิดจากสีขั้นที่ 1 ผสมกับสีขั้นที่ 2 ในอัตราส่วนที่เท่ากัน จะได้สีอื่น ๆ อีก 6 สี คือ

- สีแดง ผสมกับสีส้ม ได้สี ส้มแดง
- สีแดง ผสมกับสีม่วง ได้สีม่วงแดง
- สีเหลือง ผสมกับสีเขียว ได้สีเขียวเหลือง
- สีน้ำเงิน ผสมกับสีเขียว ได้สีเขียวน้ำเงิน
- สีน้ำเงิน ผสมกับสีม่วง ได้สีม่วงน้ำเงิน
- สีเหลือง ผสมกับสีส้ม ได้สีส้มเหลือง

ภาพ 46 วรรณะของสี

ที่มา : <http://piyadacolortheory.blogspot.com>

วรรณะของสี (Tone of Color) เราสามารถแบ่งวรรณะของสีได้จากวงจรสี โดยแบ่งออกได้เป็น 2 วรรณะ ดังนี้ ดังภาพ 46

1. วรรณะสีร้อน (Warm Tone) ได้แก่สี ม่วงแดง แดง แดงส้ม ส้ม ส้มเหลือง เหลือง สีในวรรณะนี้จะให้ความรู้สึกสนุก และปฏิกิริยาเร้าเริง ส่วนในเรื่องของขนาดจะสร้างความรู้สึกว่ามีขนาดเล็กลง ส่วนในเรื่องของระยะจะรู้สึกว่ามีเหมือนเด่นมาข้างหน้า

2. วรรณะสีเย็น (Cool Tone) ได้แก่สี ม่วง ม่วงน้ำเงิน น้ำเงิน น้ำเงินเขียว เขียว เหลือง สีในวรรณะนี้จะให้ความรู้สึกสงบเยียบ และสามารถแสดงความรู้สึกเศร้า หดหู่ใจได้ และในเรื่องของขนาดวรรณะสีนี้จะสร้างความรู้สึกว่ามีขนาดใหญ่ขึ้น และในเรื่องของระยะจะให้ความรู้สึกเหมือนถอยไปอยู่ด้านหลัง

3. สีและความรู้สึกตามหลักจิตวิทยา

โบมอนต์ (Beaumont, 1987) เมื่อนึกถึงเฉดสี เราคงนึกถึงเฉดสีที่เราชอบมากที่สุด ซึ่งในความเป็นจริงแล้วเฉดสีแต่ละเฉดจะสื่อถึงความหมายและความรู้สึกที่แตกต่างกัน ด้วยหลักดังกล่าวจึงได้เกิดการศึกษาของนักจิตวิทยา และเกิดการนำไปใช้ที่หลากหลาย ดังนั้นเพื่อให้เกิดการเลือกเฉดสีที่เหมาะสมต่อการนำไปใช้งาน จะมีหลักการง่าย ๆ ความรู้สึกเกี่ยวกับอารมณ์ สีมีพลังที่สามารถกระตุ้นการตอบสนองทางอารมณ์ของผู้ดูได้ดี นักออกแบบจึงมักใช้สีเพื่อชักจูงให้ผู้ดูเกิดอารมณ์ต่าง ๆ ตามต้องการได้ อย่างไรก็ตามบุคคลแต่ละคนอาจจะแสดงความรู้สึกต่อสีต่างกันออกมาแตกต่างกันได้ ทั้งนี้ขึ้นกับการเรียนรู้ประสบการณ์ แต่โดยทั่วไปสีที่จัดอยู่ในวรรณะร้อน จะให้ความรู้สึกมีชีวิตชีวา ตื่นเต้น เร้าใจ และสีที่จัดอยู่วรรณะเย็น จะให้ความรู้สึกผ่อนคลายสงบ ยิ่งกว่านั้น สีแต่ละสียังมีลักษณะเฉพาะตัวที่มีการนำไปใช้ในลักษณะต่างๆ กันได้มาก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สีแดง เป็นสีที่มีความร้อนแรงมากที่สุด มองเห็นได้รวดเร็วที่สุด จึงมักเลือกให้เป็นสีที่ใช้ดึงดูดความสนใจมากที่สุดสีหนึ่ง สีแดงจะให้ความรู้สึกการมีพลังกำลัง ความก้าวร้าว รุนแรง รวดเร็ว และปราดเปรียว จึงนิยมใช้เป็นสีสำหรับรถสปอร์ต เสื้อทีมสำหรับนักกีฬา นอกจากนี้ สีแดงยังเป็นสีที่แทนความรู้สึกรักชาติ ความเป็นชาตินิยม จึงมักพบว่าสีแดงเป็นสีประจำชาติของหลายชาติ และสีแดงยังใช้เป็นสัญลักษณ์ของความรัก ตลอดจนจนอารมณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับความเร้าร้อน ความขัดแย้ง ทะเลาะวิวาทและอันตราย เป็นต้น

สีน้ำเงิน เป็นสีที่มีความสว่างสีต่ำ ให้ความรู้สึกเยือกเย็น เยียบสงบ ความรับผิดชอบ ความจริงใจ สีน้ำเงินเข้มมักเป็นสีที่นักบริหารชั้นสูงเลือกใช้เป็นสีรถ เครื่องแต่งกาย สำหรับสีน้ำเงินอ่อนหรือสีฟ้า มักทำให้นึกถึงความสะอาด ความเย็น และผ่อนคลาย มักใช้เป็นสีพื้นหลังบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์ที่ให้ความรู้สึกเย็นและชุ่มชื้น เช่น ลูกอมที่มีเมนทอลผสม เป็นต้น

สีเหลือง เป็นสีที่ความสว่างสีสูง สีเหลืองที่สดใสเป็นสัญลักษณ์ของดวงอาทิตย์ จะให้ความรู้สึกที่อบอุ่น ความสนุกสนานร่าเริง ความใหม่ ความทันสมัย สุขภาพที่ดี แต่ถ้าเป็นสีเหลืองหม่น จะให้ความรู้สึกถึงความขี้ลาด ความอ่อนแอ และโรคภัยไข้เจ็บ

สีเขียว เป็นสีที่ให้ความรู้สึกใกล้เคียงกับสีน้ำเงิน คือ รู้สึกผ่อนคลาย สงบ แต่ให้ความรู้สึกสดชื่นความมีชีวิตชีวา การเติบโต ความเป็นธรรมชาติ นิยมใช้เป็นสีสำหรับสินค้าปลอดสารเคมี หรือการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

สีม่วง เป็นสีที่เกิดจากสีแดงผสมกับสีน้ำเงิน จึงรวมคุณลักษณะของทั้งสองสีเข้าด้วยกันคือ ความมีอำนาจของสีแดง และความมีคุณธรรม รับผิดชอบของสีน้ำเงิน สีม่วงมักจะทำให้ความรู้สึกยิ่งใหญ่ ความหรูหราโอ้อ่า และความประทับใจ

สีขาว เป็นสีที่มีความสว่างสีสูงที่สุด ให้ความรู้สึกโปร่งเบา ละเอียดย่อน บริสุทธิ์ ความดีงาม ความมีคุณธรรม การใช้สีขาวจะหมายถึง การยอมแพ้ สงบศึก ในบางประเทศใช้สีขาวแสดงถึงความเศร้าโศก การปลุกพราก

สีดำ เป็นสีที่มีความสว่างสีต่ำที่สุด ให้ความรู้สึกหดหู่ เกร็งขั้ม ลึกลับ น่ากลัว ชั่วร้าย ความเป็นอมตะ บางประเทศใช้สีดำแสดงถึงความเศร้าหมองและความตาย ความรู้สึกเกี่ยวกับขนาดสีอ่อนหรือสีที่มีความสว่างสีสูง เช่น วัตถุสีเหลืองจะให้ความรู้สึกว่ามีขนาดใหญ่กว่าและน้ำหนักเบากว่าวัตถุที่มีสีเข้มหรือสีที่มีความสว่างสีต่ำ เช่น สีน้ำเงิน แม้ว่าความจริงแล้ววัตถุทั้งสองนั้นจะมีขนาดเท่ากันก็ตามความรู้สึกเกี่ยวกับระยะ สีแต่ละสีอาจให้ความรู้สึกเกี่ยวกับระยะใกล้ไกลต่างกัน กล่าวคือ สีที่อยู่ในวาระร้อน เช่น สีแดง สีเหลือง สีส้ม จะให้ความรู้สึกว่ายู่ระยะใกล้ ส่วนสีที่อยู่ในวาระเย็น เช่น สีม่วง สีน้ำเงิน จะให้ความรู้สึกว่ายู่ไกลความรู้สึกเกี่ยวกับการเคลื่อนไหว สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับสีให้ความรู้สึกของการเคลื่อนไหวมี ดังนี้

สีน้ำเงิน จะให้ความรู้สึกถึงการเคลื่อนไหวภายในตัวเอง

สีเหลือง จะให้ความรู้สึกถึงการเคลื่อนไหวสู่ภายนอก

สีเขียว จะให้ความรู้สึกถึงการเคลื่อนไหวเข้าสู่ศูนย์กลาง

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะพบว่า สีในวาระร้อนจะให้ความรู้สึกของการเคลื่อนไหวได้ดีกว่าสีวาระเย็น ดังนั้นเราควรเลือกใช้เฉดสีให้เหมาะสมกับความต้องการ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปิยพร ศรีสุขสวัสดิ์ (2547 : บทคัดย่อ) การออกแบบเลขนศิลป์บนบรรจุภัณฑ์สำหรับสินค้าที่ระลึกเน้นเอกลักษณ์ท้องถิ่นภาคใต้

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบเลขนศิลป์บนบรรจุภัณฑ์สำหรับสินค้าที่ระลึก ที่เน้นเอกลักษณ์ท้องถิ่นภาคใต้ เนื่องจากในจังหวัดนครศรีธรรมราชนั้นมีสินค้าที่ระลึกที่

มากมายแต่กลับไม่ค่อยสัมฤทธิ์ผลทางด้าน การตลาดเท่าที่ควร ซึ่งพบว่าปัญหาสำคัญส่วนหนึ่ง เกิดจากรูปลักษณะของตัวบรรจุภัณฑ์ยังขาดเอกลักษณ์ของพื้นที่นั้น ด้วยเหตุนี้การพัฒนา รูปลักษณะของบรรจุภัณฑ์ให้มีเอกลักษณ์เป็นของตัวเองจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง

แนวทางการวิจัยเพื่อหารูปแบบหรือลักษณะเฉพาะตัวของเลขนศิลป์ภาคใต้ นั้น มีวิธีการวิจัยโดยการศึกษาข้อมูลเอกสาร และข้อมูลภาคสนาม แล้วจึงนำมาสรุปเพื่อหา ลักษณะเฉพาะตัวของเลขศิลป์ภาคใต้แล้วทำการทดลองออกแบบเลขศิลป์บนบรรจุภัณฑ์ แล้วจึงนำไป ให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านต่าง ๆ ประเมินผลโดยการทำแบบสอบถามและวิจารณ์ แล้วหาข้อสรุป เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขผลงานให้ดีขึ้น และสามารถเป็นแนวทางให้ผู้ประกอบการ และผู้ที่สนใจ นำไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ สำหรับสินค้าที่ระลึกในท้องถิ่นภาคใต้ในปัจจุบันได้ อย่างเหมาะสม ซึ่งผลการวิจัยสามารถสรุปออกมาเป็นผลงานการออกแบบได้ดังต่อไปนี้

ผลงานการออกแบบเลขศิลป์บนบรรจุภัณฑ์ สำหรับสินค้าที่ระลึกที่เน้น เอกลักษณ์ ท้องถิ่นภาคใต้ซึ่งมีสินค้าทั้งหมด 10 ชนิด โดยการออกแบบชนิดละ 3 แนวคิด รวมจำนวนทั้งสิ้น 30 ชิ้น

1. บรรจุภัณฑ์สำหรับผ้ามัตย้อมสีธรรมชาติ จำนวน 3 ชิ้น
2. บรรจุภัณฑ์สำหรับผ้ายกนกร จำนวน 3 ชิ้น
3. บรรจุภัณฑ์สำหรับผ้าบาติก จำนวน 3 ชิ้น
4. บรรจุภัณฑ์สำหรับพวงกุญแจหนังตะลุง จำนวน 3 ชิ้น
5. บรรจุภัณฑ์สำหรับตัวหนังตะลุงสำหรับเซ็ด จำนวน 3 ชิ้น
6. บรรจุภัณฑ์สำหรับกำไลถมเงิน จำนวน 3 ชิ้น
7. บรรจุภัณฑ์สำหรับกระเป๋าสดางค์ย่านลิเภา จำนวน 3 ชิ้น
8. บรรจุภัณฑ์สำหรับกระดุมกะลามะพร้าว จำนวน 3 ชิ้น
9. บรรจุภัณฑ์สำหรับขนมลากรอบรังนก จำนวน 3 ชิ้น
10. บรรจุภัณฑ์สำหรับเสื้อกระจุต จำนวน 3 ชิ้น

ยุวดี เหมเกิด (2547 : บทคัดย่อ) ออกแบบเรขศิลป์บนบรรจุภัณฑ์อาหารสำหรับ วิทยาลัยการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ในการออกแบบเรขศิลป์บนบรรจุภัณฑ์สำหรับอาหารที่ สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภคของวัยรุ่นในปัจจุบัน โดยอาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลจากพื้นที่ และสภาพแวดล้อมจริง โดยกำหนดพื้นที่กรณีศึกษาเป็นบริเวณสยามสแควร์โดยการศึกษา มุ่งเน้นที่จะวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมด้านการบริโภคอาหาร ในบริเวณพื้นที่จริง และพฤติกรรมผู้บริโภคด้านอื่น ๆ ของวัยรุ่นแล้วจึงนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์

สรุปและทำการออกแบบงานเรขศิลป์บนบรรจุภัณฑ์ งานออกแบบที่ได้จึงมีลักษณะ ที่สัมพันธ์กับกลุ่มผู้ใช้บนรากฐานของรูปแบบการดำรงชีวิต มายาคติ ตลอดจนสภาวะของ วัฒนธรรมแวดล้อมภายในบริบทหนึ่ง ๆ ของผู้ใช้

พินุลย์ ไวจิตรกรรม (2547 : บทคัดย่อ) การใช้องค์ประกอบทางเรขศิลป์สำหรับการ

ออกแบบหนังสือพิมพ์สำหรับผู้หญิง การวิจัยเรื่องนี้ คือ ใช้แบบสอบถามที่ประมวลข้อมูลจากวรรณกรรมกับการทำหนังสือ การใช้ข้อบังคับประกอบทางเรขศิลป์สำหรับการออกแบบสิ่งพิมพ์และกลุ่มตัวอย่างหนังสือพิมพ์รายวัน 12ฉบับ โดยการทำแบบสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านหนังสือพิมพ์ 7ท่านและผู้เชี่ยวชาญทางด้านการออกแบบ 7 ท่าน เพื่อให้ได้คำตอบด้านบุคลิกภาพในเชิงการออกแบบที่เหมาะสมกับหนังสือพิมพ์สำหรับผู้หญิงและองค์ประกอบทางเรขศิลป์ที่สัมพันธ์กับบุคลิกภาพนั้น ๆ รวมส่วนประกอบต่าง ๆ ที่หนังสือพิมพ์สำหรับผู้หญิงควรจะมี

ผลการวิจัยพบว่า บุคลิกภาพในเชิงการออกแบบที่เหมาะสมกับหนังสือพิมพ์สำหรับผู้หญิง คือ บุคลิกภาพแบบทันสมัย บุคลิกภาพแบบเก๋และบุคลิกภาพแบบธรรมชาติ ในแต่ละบุคลิกภาพมีแนวทางการใช้ข้อบังคับประกอบทางเรขศิลป์ที่ต่างกัน ดังนี้

1. บุคลิกภาพแบบทันสมัย

1.1 ใช้วิธีจัดองค์ประกอบแบบลดหลั่น สร้างจุดสนใจโดยใช้ความแตกต่าง มีโครงสร้างที่ชัดเจนมีจุดนำสายตา ดูเคลื่อนไหวที่ไม่หยุดนิ่ง

1.2 ใช้โทนสีเข้ม-สีดํา มีเฉดสีแคบๆไม่หลากหลาย ใช้คู่กับสีในโทนสว่าง

1.3 ใช้ตัวอักษรไทยแบบรูปร่างโค้งมน มีสัดส่วนกลมกลืน น้ำหนักเส้นสม่ำเสมอเท่า ๆ กัน ดูสภาพ เป็นผู้ดี

2. บุคลิกภาพแบบเก๋

2.1 ใช้วิธีจัดองค์ประกอบแบบมีสัดส่วนและขนาดที่ชัดเจน ใช้จังหวะและการเน้นเพื่อให้เกิดความน่าสนใจ

2.2 ใช้สีโทนสดใสและสว่างมีเฉดสีกว้าง หลากหลายใช้คู่กับสีในโทนที่ใกล้เคียงกัน

2.3 ใช้ตัวอักษรแบบรูปร่างโค้งมน ตัวผอมบาง น้ำหนักเส้นสม่ำเสมอ

3. บุคลิกภาพแบบธรรมชาติ

3.1 ใช้วิธีจัดองค์ประกอบแบบเคลื่อนไหว มีจังหวะ สร้างจุดสนใจโดยการเน้นให้โดดเด่น แต่ดูกลมกลืนไม่ขัดแย้ง

3.2 ใช้โทนสีอ่อน มีเฉดสีไม่กว้างนัก เป็นสีที่ปรากฏในสภาวะแบบธรรมชาติ ใช้คู่กับสีที่มีน้ำหนักลดหลั่นลงไป ดูกลมกลืน ไล่ระดับ

3.3 ใช้ตัวอักษรไทยแบบมีรูปทรงอิสระ มีน้ำหนักเส้นที่แตกต่างกัน ไม่สม่ำเสมอ ส่วนประกอบต่างๆของหนังสือพิมพ์สำหรับผู้หญิง ที่ควรจะมี คือ

3.4 เป็นหนังสือพิมพ์ขนาดแทบลอยด์ กว้าง 12 นิ้ว ยาว 15 นิ้ว

3.5 มีจำนวนหน้า 16-24 หน้า

3.6 มีข่าว 1-4 คอลัมน์ข่าวใน 1 หน้า

3.7 พิมพ์ด้วยกระดาษปอนด์ขาว

3.8 มีเนื้อหาประเภทข่าว 10 ประเภท คือ ข่าวประจำวัน ข่าวบันเทิง ข่าวต่างประเทศ ข่าวสังคม ข่าวการศึกษา ข่าววิทยาศาสตร์ ข่าวเศรษฐกิจ ข่าวสาธารณสุข ข่าวกีฬา ข่าวการเมือง

3.9 มีเนื้อหาประเภทคอลัมน์ประจำและสารคดี 16 ประเภท คือ คอลัมน์ไลฟ์ สไตล์ แฟชั่น คอลัมน์ศิลปวัฒนธรรม คอลัมน์สุขภาพ คุณภาพชีวิต คอลัมน์ไนท์ไลฟ์ คอลัมน์ดาราดัง คนดัง ไฮโซคอลัมน์ดวงพยากรณ์ คอลัมน์ท่องเที่ยว ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม คอลัมน์ย้อนอดีตประวัติศาสตร์คอลัมน์สันตนาการ คอลัมน์สตรี คอลัมน์รถยนต์ คอลัมน์วรรณกรรม หนังสือ คอลัมน์สมัครงาน ซื่อซาย สก๊อปพิเศษ บทบรรณาธิการ หน้าโฆษณา

พิพิธพันธ์ สิทธิรักษ์ (2547 : บทคัดย่อ) มาตรฐานการออกแบบเรขศิลป์บนบรรจุภัณฑ์สำหรับสมุนไพรรไทย

ปัจจุบันกระแสการใช้สินค้าสมุนไพรมากำลังเป็นที่นิยม กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในประเทศไทยผลิตสินค้าเครื่องสำอางสมุนไพรรไทย แต่ประสบปัญหาที่รูปแบบมาตรฐานด้านการออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่ดี ขาดเอกลักษณ์ของความเป็นพื้นถิ่นไทย และไม่สามารถแสดงบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. หาแนวทางการออกแบบเรขศิลป์บนบรรจุภัณฑ์สมุนไพรรไทยที่แสดงภาพลักษณ์พื้นถิ่นไทย

2. หาแนวทางในการออกแบบเรขศิลป์บนบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมกับบุคลิกภาพของเครื่องสำอางสมุนไพรรไทย

3. สร้างมาตรฐานเรขศิลป์บนบรรจุภัณฑ์สำหรับสมุนไพรรไทย

หลักเกณฑ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์การออกแบบเรขศิลป์บนบรรจุภัณฑ์ที่แสดงภาพลักษณ์พื้นถิ่นได้จากการนำทฤษฎีของประเทศญี่ปุ่นที่ถือว่าประสบผลสำเร็จและเป็นที่ยอมรับในระดับสากลเป็นแนวทางเทียบเคียงวิธีการให้เข้ากับเอกลักษณ์ด้านต่าง ๆ ของไทย โดยผู้เชี่ยวชาญจะลงความเห็นถึงหลักการที่เหมาะสมสำหรับการออกแบบเรขศิลป์บนบรรจุภัณฑ์สำหรับเครื่องสำอางสมุนไพรรไทยต่อไป หลักเกณฑ์ที่ใช้วิเคราะห์เรื่องบุคลิกภาพได้ใช้ทฤษฎีของชิเคนโนบุ โคบายาชิ (Kobayashi) ในการแสดงบุคลิกภาพทั้งหมด 180 บุคลิกภาพ และให้ผู้เชี่ยวชาญเลือกบุคลิกภาพที่เหมาะสมที่สุดสำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางสมุนไพรรไทย

ผลการวิจัยพบว่ามาตรฐานเรขศิลป์บนบรรจุภัณฑ์สำหรับสมุนไพรรไทยสำหรับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ควรจะต้องใช้หลักการ 2 อย่างในการสร้างมาตรฐานเรขศิลป์สำหรับบรรจุภัณฑ์สมุนไพรรไทยได้แก่

1. หลักการออกแบบเรขศิลป์บนบรรจุภัณฑ์เพื่อแสดงภาพลักษณ์พื้นถิ่น ได้แก่ การใช้ภาพเลียนแบบกรรมวิธีการบรรจุแบบดั้งเดิมของไทย และการใช้ภาพเลียนแบบวัสดุธรรมชาติพิมพ์ลงบนบรรจุภัณฑ์

2. หลักการเกี่ยวกับบุคลิกภาพของผลิตภัณฑ์ที่สะท้อนถึงความเป็นสมุนไพรไทย ได้แก่ บุคลิกภาพแบบเป็นธรรมชาติ

กาดินันต์ บูรณติลก (2547 : บทคัดย่อ) การศึกษาแนวทางการออกแบบเลขศิลป์บนบรรจุภัณฑ์ยาเพื่อคนไม่รู้หนังสือ การทำวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหาแนวทางการออกแบบสัญลักษณ์บนบรรจุภัณฑ์ยาเพื่อแสดงวิธีการใช้และเงื่อนไขต่าง ๆ ในการใช้ยาสำหรับคนไม่รู้หนังสือ ให้สามารถเข้าใจได้ง่ายเนื่องจากปัญหาการอ่านหนังสือไม่ออกจะทำให้ไม่ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องในการใช้ยาซึ่งอาจทำให้เกิดอันตรายจากกการใช้ยาชนิดต่าง ๆ ได้

การศึกษาหาแนวทางการออกแบบ มีวิธีวิจัยโดยการศึกษาค้นคว้าและเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามที่เกี่ยวข้องในเรื่องหลักการออกแบบสัญลักษณ์ การรับรู้ พฤติกรรมของคนไม่รู้หนังสือ ข้อมูลเกี่ยวกับการจำแนกประเภทยาและวิธีการใช้ยา และข้อมูลจากแบบสอบถาม การสัมภาษณ์พูดคุย ประกอบกับแบบทดสอบจาก Sketch Design เพื่อศึกษาถึงทัศนคติเกี่ยวกับการรับรู้และความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งทำการสรุปผลและประเมินผล การออกแบบร่วมกับผู้เชี่ยวชาญทางด้านนิเทศศิลป์และนิเทศศาสตร์หลายท่าน ตลอดจนมีการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ผลการออกแบบสัญลักษณ์ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง และมีประสิทธิภาพเพียงพอต่อการใช้งานผลการวิจัยสามารถสรุปออกมาเป็นผลการออกแบบได้ดังนี้

1. สัญลักษณ์การแบ่งช่วงเวลาในการใช้ยา คือ เช้า กลางวัน เย็น ก่อนนอน และกลุ่มสัญลักษณ์ที่แสดงมื้ออาหาร คือ ก่อนอาหาร เข้า ระหว่างอาหาร และหลังอาหาร

2. สัญลักษณ์กลุ่มยาสำหรับรับประทานและปริมาณในการรับประทาน

3. สัญลักษณ์กลุ่มยาที่ใช้ภายนอกจำพวกยาหยอด ยาพ่น ยาทาและยาแปะ

ผิวหนัง

4. สัญลักษณ์กลุ่มยาอื่น ๆ จำพวกยาเหน็บ ยาสอดต่าง ๆ

นัยนา หอมแซม (2547 : บทคัดย่อ) การประยุกต์ใช้องค์ประกอบทางเรขศิลป์เพื่อสื่อวัฒนธรรมฮิปฮอป การวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) รวบรวมและจำแนกบุคลิกภาพของวัฒนธรรมฮิปฮอปในงานออกแบบเรขศิลป์ 2) เพื่อหาองค์ประกอบทางเรขศิลป์ที่สามารถสื่อสารถึงวัฒนธรรมฮิปฮอปในแต่ละบุคลิก การดำเนินการวิจัยนี้ประกอบไปด้วยการศึกษาข้อมูลจากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมฮิปฮอปและการใช้องค์ประกอบทางเรขศิลป์ จากการศึกษาวรรณกรรมพบว่าองค์ประกอบของวัฒนธรรมฮิปฮอปนั้นประกอบด้วย 1) ดีเจ 2) เอ็มซี 3) เบรกแดนซ์ 4) กราฟฟิตี การเก็บข้อมูลใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นโดยผู้วิจัยที่ผ่านการตรวจจากผู้เชี่ยวชาญ และนำมาให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านวัฒนธรรมฮิปฮอปจำนวน 20 ท่านตอบ เพื่อหาบุคลิกภาพของวัฒนธรรมฮิปฮอปในแต่ละองค์ประกอบจากนั้นจึงนำข้อมูลด้านบุคลิกภาพมาสร้างแบบสอบถามอีกครั้ง เพื่อหาองค์ประกอบทางเรขศิลป์ ซึ่งประกอบด้วย 1) การใช้สี 2) การใช้ตัวอักษร 3) การใช้ภาพประกอบ เพื่อถามผู้เชี่ยวชาญทางด้านเรขศิลป์ จำนวน 5 ท่าน ผลของการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้ บุคลิกภาพของดีเจ คือ สุนัขขนาน องค์ประกอบทางเรขศิลป์

ด้านสี ได้แก่ สีฟ้าอมเขียวแดงผสมขาว และเหลืองสด ตัวอักษรที่เหมาะสม คือ ตัวอักษรรูปแบบ
 รู้คลื่นคิดส์ และภาพประกอบที่เหมาะสม คือ ภาพการ์ตูนลักษณะลักษณะวาดด้วยมือ
 บุคลิกภาพของเอ็มซี คือ คนมีความคิดทันสมัย องค์กรประกอบทางเรขศิลป์ด้านสี
 ได้แก่ สีเหลือง สีน้ำเงิน สีดำและสีเทา ตัวอักษรที่เหมาะสม คือ ตัวอักษรเวลทรอนเออแบน และ
 ภาพประกอบที่เหมาะสมคือ การถ่ายภาพลักษณะเหมือนจริง บุคลิกภาพของแบรคแดนซ์ จาก
 การศึกษาพบว่า มี 4 บุคลิกภาพ ได้แก่ บุคลิกภาพสนุกสนาน มีองค์กรประกอบทางเรขศิลป์ด้านสี
 ได้แก่ สีเขียว สีเหลือง และสีส้มตัวอักษรที่เหมาะสม คือ บรูคลินคิดส์ และภาพประกอบที่
 เหมาะสม คือ ภาพการ์ตูนลักษณะวาดด้วยมือบุคลิกภาพศักดิ์สิทธิ์ มีองค์กรประกอบทางเรขศิลป์
 ด้านสี ได้แก่ สีดำ สีเขียวอมเหลืองเข้ม และสีม่วงอมน้ำเงิน ตัวอักษรที่เหมาะสม คือ ปีโรเมน
 และภาพประกอบที่เหมาะสม คือ ภาพการ์ตูนลักษณะวาดด้วยมือ บุคลิกภาพอิสระ มี
 องค์กรประกอบทางเรขศิลป์ด้านสี ได้แก่ สีน้ำเงินอมเขียว สีเหลือง สีส้มและสีแดง ตัวอักษรที่
 เหมาะสม คือ บรูคลินคิดส์ และภาพประกอบที่เหมาะสม คือ ภาพการ์ตูนลักษณะวาดด้วยมือ
 บุคลิกภาพมีลักษณะเฉพาะ มีองค์กรประกอบทางเรขศิลป์ด้านสี ได้แก่ สีดำ สีเขียวอมเหลืองเข้ม
 และสีม่วงน้ำเงิน ตัวอักษรที่เหมาะสม คือ ปีโรเมน และภาพประกอบที่เหมาะสม คือ ภาพ
 การ์ตูนลักษณะวาดด้วยมือ บุคลิกภาพกราฟฟิตี้ จากการศึกษาพบว่า มี 3บุคลิกภาพ ได้แก่
 บุคลิกภาพอิสระ มีองค์กรประกอบทางเรขศิลป์ด้านสี ได้แก่ สีแดง สีขาว สีเหลือง สีเขียว สีส้มและ
 สีม่วงอมฟ้า ตัวอักษรที่เหมาะสม คือ บรูคลินคิดส์ และภาพประกอบที่เหมาะสม คือ ภาพ
 การ์ตูนลักษณะวาดด้วยมือ บุคลิกภาพมีลักษณะเฉพาะ มีองค์กรประกอบทางด้านเรขศิลป์ด้านสี
 ได้แก่ สีดำเข้ม สีเทา สีน้ำตาล สีม่วงแดงเข้ม และสีเทาอ่อน ตัวอักษรที่เหมาะสม คือ ไรท์เตอร์
 ภาพประกอบ คือ ภาพการ์ตูน ลักษณะวาดด้วยมือ บุคลิกภาพกล้าหาญ มีองค์กรประกอบทางเรข
 ศิลป์ด้านสี ได้แก่ สีแดง สีเหลือง สีม่วงน้ำเงินและสีดำ ตัวอักษรที่เหมาะสม คือ ปีโรเมน และ
 ภาพประกอบที่เหมาะสม คือ ภาพการ์ตูนลักษณะวาดด้วยมือ